

Uchwała Nr 44/804/25/VII
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 30 września 2025 r.

w sprawie zatwierdzenia raportu z monitoringu wdrażania w latach 2023-2024 Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2025 poz. 581), w związku z Uchwałą Nr XXX/459/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030 uchwala się, co następuje:

§ 1.

Zatwierdza się raport z monitoringu wdrażania w latach 2023-2024 Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2.

Wykonanie Uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Zarządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Marcin Kuchciński

Załącznik do uchwały Nr 44/804/25/VII
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 30 września 2025 r.

Zarząd Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2023-2024

Strategii polityki społecznej województwa
warmińsko-mazurskiego
na lata 2021-2030

Olsztyn 2025

Spis treści

Wykaz skrótów:.....	3
Wprowadzenie:	5
Obszar I – Rodzina	6
Obszar II – Seniorzy	19
Obszar III – Osoby z niepełnosprawnościami	31
Obszar IV – Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy	44
Obszar V – Wspieranie zatrudnienia	59
Obszar VI – Ekonomia społeczna i solidarna.....	69
Obszar VII – Kapitał społeczny	77
Spis tabel.....	90

Wykaz skrótów:

BAEL	BADANIE AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ LUDNOŚCI
BDL	BANK DANYCH LOKALNYCH
CIS	CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
CUS	CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH
ECUS	ELBLĄSKIE CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH
EFS+	EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY PLUS
ES	EKONOMIA SPOŁECZNA
FASD	SPEKTRUM PŁODOWYCH ZABURZEŃ ALKOHOLOWYCH
FEWiM	FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WARMII I MAZUR 2021-2027
FOSa	FEDERACJA ORGANIZACJI SOCJALNYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
GUS	GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
JST	JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
KCPU	KRAJOWE CENTRUM PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM
KIS	KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
KFS	KRAJOWY FUNDUSZ SZKOLENIOWY
KMP	KOMENDA MIEJSKA POLICJI
KRS	KRAJOWY REJESTR SĄDOWY
KWP	KOMENDA WOJEWÓDZKA POLICJI
MGOPS	MIEJSKO-GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
MOPS	MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
MRPiPS	MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
MRIPS-03-R	SPRAWOZDANIE ROCZNE Z UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ - PIENIĘŻNYCH, W NATURZE I USŁUGACH
NFZ	NARODOWY FUNDUSZ ZDROWIA
NSP	NARODOWY SPIS POWSZECHNY
OECD	ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU
OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
ORE	OŚRODEK ROZWOJU EDUKACJI
OWES	OŚRODEK WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ
OZPS	OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ
PCPR	POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE
PES	PODMIOT EKONOMII SPOŁECZNEJ
PFRON	PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
POWER	PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ

PS	PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE
ROPS	REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO
RPO WIM 2014-2020	REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO NA LATA 2014-2020
SODIR	SYSTEM OBSŁUGI DOFINANSOWAŃ I REFUNDACJI
SRSWW-M	SPOŁECZNA RADA SENIORÓW WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO
ŚDS	ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY
UTW	UNIwersytet TRZECIEGO WIEKU
UWM	UNIwersytet WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE
W-MOA	WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK ADOPCYJNY
WOŚP	WIELKA ORKIESTRA ŚWIĄTECZNEJ POMOCY
WUP	WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY
WTZ	WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ
ZAZ	ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Wprowadzenie:

Do zadań samorządu województwa warmińsko-mazurskiego realizowanych w obszarze polityki społecznej należy opracowywanie, aktualizowanie i realizowanie strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, która jest integralną częścią strategii rozwoju województwa. 28 września 2021 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął „Strategię polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030” (dalej: Strategia). Dokument ten jest podstawą do realizowania działań w obszarach: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, pomocy i integracji społecznej, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy, współpracy z organizacjami pozarządowymi. Realizacji Strategii służą między innymi programy wojewódzkie, tj.:

- „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Polityki Prorodzinnej na lata 2022-2026”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023-2027”;
- „Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2026”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2026”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2030”.

Realizacja Strategii – zgodnie z założeniami aktywnej polityki społecznej – ma kreować pozytywną zmianę wzmacniającą spójność społeczną regionu oraz poprawę warunków życia mieszkańców przy współpracy środowisk lokalnych i partnerów działających w obszarze polityki społecznej. W związku z powyższym przyjęto siedem zasadniczych obszarów, w ramach których określono kierunki działań, tj.:

- I. Rodzina
- II. Seniorzy
- III. Osoby z niepełnosprawnościami
- IV. Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy
- V. Wspieranie zatrudnienia
- VI. Ekonomia społeczna i solidarna
- VII. Kapitał społeczny

Integralną częścią procesu opracowywania i wdrażania zapisów dokumentów o charakterze strategiczno-programowym jest cykliczne monitorowanie realizacji wyznaczonych celów, zaplanowanych działań oraz wskaźników (wartości wskaźników bazowych określone w Strategii zostały zweryfikowane i uaktualnione na etapie opracowywania pierwszego raportu z monitoringu za lata 2021-2022). Niniejsze opracowanie jest monitoringiem wdrażania, w latach 2023-2024, działań zaplanowanych w Strategii.

Obszar I – Rodzina

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie aktywności oraz samodzielności osób i rodzin

Cel operacyjny 1.1: Rozwój form wspierania rodzin, w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi

Cel operacyjny 1.2: Zapewnienie osobom i rodzinom, w tym z kręgu ryzyka socjalnego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych

Cel operacyjny 1.3: Tworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej i adopcji

Prognoza zmian:

- zapewnienie rodzinom, w tym rodzinom zastępczym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych,
- zmniejszenie liczby rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych,
- poprawa kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie funkcjonowania rodziny oraz wychowywania dzieci,
- wzmocnienie systemu wsparcia rodzin oraz pieczy zastępczej,
- deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji w rodzinach,
- integracja rodzin oraz zwiększenie ich aktywności społecznej,
- zapewnienie godnych warunków bytowych osobom i rodzinom,
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, cyfrowym i komunikacyjnym,
- skuteczna aktywizacja i integracja osób z kręgu ryzyka socjalnego.

Dane statystyczne

- Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 liczba rodzin w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 386,2 tys. i w ciągu dekady zmniejszyła się o 23 684 rodziny, tj. o 5,8%.
- Rodziny z dziećmi (pary małżeńskie i związki niesformalizowane oraz samotni rodzice), których w 2021 r. było 287,6 tys. stanowiły 74,5% ogółu rodzin zamieszkujących województwo warmińsko-mazurskie.
- W porównaniu z danymi NSP z 2011 r. znacznie obniżyła się liczba małżeństw (o 17,1%), szczególnie małżeństw z dziećmi – w 2021 r. było ich 159,2 tys., tj. o 19,9% mniej niż w 2011 r. Pomimo znacznego spadku ich liczby, niezmiennie ta grupa pozostawała najczęstszym typem rodziny.
- Małżeństwa z dziećmi w 2021 r. stanowiły 41,2% ogółu rodzin (w 2011 r. było to 48,5% ogółu rodzin). Jednocześnie wzrosła liczba małżeństw bez dzieci, które w 2021 r. stanowiły 22,4% ogółu rodzin, dekadę wcześniej było ich 23,8%. W 2021 r. – podobnie jak w 2011 r., niemal co czwarta rodzina była tworzona przez samotnego rodzica z dziećmi, co jest najwyższym wynikiem w kraju.
- W 2024 r., na terenie województwa, świadczeniami z pomocy społecznej realizowanymi przez ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie objęto 36 945 rodzin (o 7,5% mniej w stosunku do 2023 r.), a w tych rodzinach 75 154 osoby (o 11,2% mniej niż w 2023 r.).

- W 2024 r. spośród rodzin objętych pomocą społeczną 57,3% stanowiły rodziny jednoosobowe, 14,3% - dwuosobowe, 9,4% - trzyosobowe, 8,6% - czterosobowe, 6,0% - pięciosobowe, 4,4% - sześćosobowe i więcej.
- Liczba rodzin zastępczych jest wciąż niedostateczna. Na koniec 2024 r. w całym województwie było ich 1706 (o 6 rodzin więcej w stosunku do 2023 r.). W dalszym ciągu brakuje zawodowych rodzin zastępczych, szczególnie specjalistycznych. Wg stanu na 31.12.2024 r. w całym województwie funkcjonowało ich tylko 10, co stanowi wzrost o jedną rodzinę w stosunku do 2023 r.
- W 2024 r. przeszkolono 11 kandydatów na zawodowych rodziców zastępczych i ani jednego kandydata na prowadzącego rodzinny dom dziecka.
- Na dzień 31 grudnia 2024 r. w rodzinach zastępczych przebywało ogółem 2570 dzieci, tj. o 47 więcej w porównaniu z końcem 2023 r.

Realizatorzy działań

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie
- jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej
- jednostki organizacyjne systemu pieczy zastępczej
- Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie z filiami w Ełku i Elblągu

Realizacja celów strategii

Realizacji celu strategicznego służą założenia programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027, którego istotą jest wykorzystanie środków finansowych, w perspektywie lat 2021-2027, na aktywną integrację, wsparcie ekonomii społecznej, działania integrujące obywateli państw trzecich, w tym migrantów, usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, usługi na rzecz rodzin i osób w kryzysie bezdomności, wsparcie systemu pieczy zastępczej, opiekę długoterminową.

W 2024 r. ogłoszono 5 naborów w ramach nw. Działań:

- 9.1 Aktywna integracja – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – 15 mln zł,
- 9.4 Usługi społeczne dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – 20 mln zł,
- 9.7 Usługi społeczne dla rodzin oraz osób w kryzysie bezdomności – 2 konkursy - alokacja przeznaczona na konkursy 40 mln zł,
- 9.9 System pieczy zastępczej – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – 4 mln zł, którą zwiększono do 24 mln zł.

W ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 w 2024 r. zawarto 75 umów o dofinansowanie projektów.

Osiągnięciu **celu operacyjnego 1.1: Rozwój form wspierania rodzin, w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi** Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030, w sposób szczególny sprzyja realizacja „Warmińsko-Mazurskiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na

lata 2023-2027”. W ramach realizacji wymienionego celu operacyjnego w województwie warmińsko-mazurskim, w latach 2023-2024:

1. Upowszechniano innowacyjne i skuteczne formy wsparcia rodziny, do których należy ogólnopolski program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Jego głównym celem jest rozwój kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów, do których należą m.in. umiejętności komunikacyjne, budowanie relacji, rozwiązywanie konfliktów.

Z informacji zamieszczonej na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE) wynika, że w naszym województwie jest 51 realizatorów programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, którzy prowadzą zajęcia w jednostkach, takich jak: szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pomocy społecznej. Liczba realizatorów wzrosła o 5 osób w porównaniu z rokiem 2021 (46 realizatorów)

2. Realizowano różnorodne formy wsparcia indywidualnego i rodzinnego, w tym usługi asystenta rodziny oraz specjalistyczne poradnictwo.

Tabela 1. Formy wsparcia indywidualnego i rodzinnego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
liczba asystentów rodziny	177	180
liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	2161	2163
liczba osób korzystających z ośrodków interwencji kryzysowej	632	559
liczba osób korzystających z placówek specjalistycznego poradnictwa	3149	2576
liczba osób korzystających z placówek wsparcia dziennego	1562	1534

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”

Jak wynika z powyższej tabeli liczba asystentów rodziny utrzymuje się na porównywalnym poziomie, pomimo, iż zapotrzebowanie na ich usługi rośnie. W 2024 r. tylko 43,7% rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych objętych było pracą asystentów rodziny. Z roku na rok systematycznie zmniejsza się liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodków interwencji kryzysowej. Wciąż niedostatecznie wykorzystaną formą pomocy rodzinie w opiece i wychowaniu dzieci są placówki wsparcia dziennego.

3. Zapewniono działanie podmiotów ukierunkowanych na wsparcie dzieci i rodzin, w tym m.in.: ośrodki wsparcia dziennego pobytu, świetlice środowiskowe, terapeutyczne i socjoterapeutyczne, ogniska wychowawcze, czy też pracę podwórkową realizowaną przez wychowawcę. W latach 2023-2024 liczba ww. podmiotów pozostaje na podobnym poziomie.

Tabela 2. Podmioty wspierające dzieci i rodziny w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba placówek	Liczba miejsc
ośrodki wsparcia dziennego pobytu	2023	4	115
	2024	4	115
świetlice środowiskowe	2023	48	965*
	2024	47	713*
świetlice terapeutyczne i socjoterapeutyczne	2023	14	340
	2024	14	500
ogniska wychowawcze	2023	3	75
	2024	3	105
praca podwórkowa realizowana przez wychowawcę	2023	5	b/d
	2024	4	b/d

* brak danych z 15 świetlic

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

- Realizowano akcje, kampanie informacyjne i inicjatywy na rzecz rodziny, m.in. w ramach obchodów Dni Rodziny - w 2023 r. włączyły się w nie 84 jednostki z całego województwa. W 2024 r. liczba gmin i powiatów organizujących działania na rzecz rodzin była jeszcze wyższa. W ramach XXVI Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny działania edukacyjne, aktywizujące i integrujące rodziny podjęły 93 jednostki z całego województwa.

W ramach **celu operacyjnego 1.2: Zapewnienie osobom i rodzinom, w tym z kręgu ryzyka socjalnego, dostępu do wysokiej jakości usług społecznych**, w latach 2023-2024:

- Wspierano rodziny z osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, m.in. poprzez rozwój usługi opieki wytchnieniowej. Usługa ta jest realizowana przez gminy, głównie we współpracy z organizacjami pozarządowymi. MRPiPS w latach 2023-2024 realizowało program „Opieka wytchnieniowa”, z którego w województwie warmińsko-mazurskim skorzystały łącznie 82 gminy, obejmując opieką 949 osób (kwota dofinansowania 7 270 506 zł).

Tabela 3. Program „Opieka wytchnieniowa” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba osób objętych programem	Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	Łączna kwota dofinansowania
PROGRAM „OPIEKA WYTCHNIENIOWA”	2023	363	35	2 148 646 zł
	2024	586	47	5 121 860 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego dot. programu „Opieka wytchnieniowa” za lata 2021-2024

- Zwiększano integrację społeczno-ekonomiczną osób i rodzin, w tym doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym, osób bezdomnych oraz migrantów, m.in. poprzez działalność centrów i klubów integracji społecznej.

Tabela 4. Centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba podmiotów	Liczba uczestników
centra integracji społecznej	2023	13	1927
	2024	14	2711
kluby integracji społecznej	2023	45	739
	2024	43	753

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

- Rozwijano mieszkalnictwo wspomagane/treningowe oraz inne formy schronienia w sytuacjach kryzysowych, tj. placówki świadczące usługi w zakresie interwencji kryzysowej, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska, schroniska z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie, noclegownie.

Tabela 5. Mieszkalnictwo wspomagane/treningowe oraz inne formy schronienia w sytuacjach kryzysowych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba podmiotów	Liczba miejsc
mieszkania wspomagane/treningowe	2023	97	236
	2024	100	272
placówki świadczące usługi w zakresie interwencji kryzysowej	2023	14	88
	2024	14	114

Wyszczególnienie	Lata	Liczba podmiotów	Liczba miejsc
domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	2023	5	95
	2024	6	122
schroniska	2023	11	499
	2024	9	443
schroniska z usługami opiekuńczymi	2023	3	60
	2024	3	60
ogrzewalnie	2023	4	73
	2024	5	74
noclegownie	2023	6	137
	2024	7	166

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

4. Realizowano pracę socjalną, poradnictwo i usługi środowiskowe na rzecz rodzin i osób, w tym z kręgu ryzyka socjalnego.

Tabela 6. Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
poradnictwo specjalistyczne	2023	5320	12 013
	2024	4933	11 930
praca socjalna	2023	43 122	90 669
	2024	41 027	86 180
interwencja kryzysowa	2023	392	1262
	2024	438	1309

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”

W ramach **celu operacyjnego 1.3: Tworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej i adopcji**, realizowany jest projekt strategiczny, którego opracowania w 2022 r. podjął się Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. W 2022 r. ROPS przeprowadził badanie ankietowe wśród osób zawodowo związanych ze wsparciem rodziny i systemem pieczy zastępczej. Jego wyniki umożliwiły zidentyfikowanie trudności i potrzeb pieczy zastępczej, a następnie opracowanie adekwatnych do nich założeń projektowych. Głównym celem projektu jest wsparcie systemu pieczy zastępczej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2027 r.

Beneficjentami projektu są powiaty i miasta na prawach powiatu w województwie, natomiast jednostkami realizującymi są PCPR-y oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie oraz Elbląskie Centrum Usług Społecznych. Istotą projektu jest objęcie wsparciem wszystkich podmiotów systemu pieczy zastępczej, czyli dzieci umieszczonych w pieczy (instytucjonalnej i rodzinnej), opiekunów i kandydatów na opiekunów oraz kadry jednostek organizacyjnych systemu pieczy zastępczej. Większość środków przewidzianych na realizację projektu jest przeznaczona na zapewnienie uczestnikom wsparcia specjalistycznego, m.in. diagnoz i konsultacji psychologicznych, a także terapii i treningów umiejętności społecznych, organizacji grup wsparcia, wyjazdów edukacyjnych i wypoczynkowych oraz szkoleń i doradztwa. Ważnym elementem projektu jest również wsparcie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz promocja rodzicielstwa zastępczego. Pozostała część środków, pozwoli na budowę, dostosowanie, modernizację oraz adaptację pomieszczeń na potrzeby mieszkań treningowych, rodzinnych domów dziecka oraz jednostek poradnictwa specjalistycznego.

Ponadto, w ramach realizacji programu podejmowanych jest wiele inicjatyw, takich jak konferencje, szkolenia, kampanie informacyjne, mających na celu m.in. wdrożenie działań ukierunkowanych na wspieranie rodzin w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.

Działania podejmowane przez samorząd województwa, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny

W 2023 r. odbyły się XXV jubileuszowe Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, które przebiegały pod hasłem przewodnim „Razem tworzymy Rodzinę”. Konferencję inauguracyjną, która odbyła się 27 maja 2023 r. na Zamku Krzyżackim w Ostródzie, obok samorządu województwa współorganizowało Miasto Ostróda i Powiat Ostródzki. Towarzyszyła jej impreza masowa obejmująca festyn rodzinny na nabrzeżu Jeziora Drwęckiego oraz koncert w Amfiteatrze w Ostródzie. Jubileuszowe Dni Rodziny 18 czerwca 2023 r. zakończył, współorganizowany przez Miasto Olsztyn, koncert finałowy w Amfiteatrze im. Czesława Niemena w Olsztynie oraz festyn rodzinny w Olsztyńskim Parku Centralnym.

25-lecie Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny obchodzono z rozmachem w całym województwie. W wielu gminach zorganizowano festyny i pikniki rodzinne, a także warsztaty i zawody sportowe, które były okazją do wspólnego spędzenia czasu wolnego, a przede wszystkim sprzyjały wzmocnieniu więzi rodzinnych i społecznych. Konferencję podsumowującą XXV Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, we współpracy z Radą ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego, zorganizował Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Odbyła się ona 18 października 2023 r. Zaprezentowano wówczas najciekawsze inicjatywy, jakie odbyły się w związku z obchodami Dni Rodziny.

W 2024 r. odbyły się XXVI Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, które przebiegały pod hasłem przewodnim „Dobro rodziny czy nadgodziny”. Obchody Dni Rodziny rozpoczęła konferencja, która odbyła się 16 maja 2024 r. XXVI Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny obchodzono w całym województwie. Kolejna edycja, tego cyklicznego przedsięwzięcia, zakończyła się 15 czerwca 2024 r. w Morągu, gdzie odbyła się konferencja wojewódzka w sali widowiskowo-kinowej Morąskiego Domu Kultury poświęcona wsparciu rodzin. Towarzyszył jej festyn rodzinny.

Konferencja podsumowująca XXVI Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny odbyła się 16 października 2024 r. W obchody XXVI Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny włączyły się 93 jednostki z całego województwa. Relacje z obchodów tego cyklicznego wydarzenia zostały opublikowane w Biuletynie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Program pn. „Warmia i Mazury Dla Dużej Rodziny”

31 maja 2016 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął program pn. „Warmia i Mazury Dla Dużej Rodziny”, którego celem jest wsparcie rodzin wielodzietnych. Istotą programu jest wprowadzenie systemu ulg i zniżek dla rodzin wielodzietnych, oferowanych przez partnerów, którymi są podmioty usługowe i kulturalne działające na terenie naszego województwa.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. do programu „Warmia i Mazury dla Dużej Rodziny” przystąpiło 44 partnerów. Łączna liczba osób, które skorzystały z szeregu ulg/uprawnień w 2024 r. wyniosła 52 858 osób.

Konferencja z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego

W 2023 r. po raz ósmy, a w 2024 r. po raz dziewiąty zorganizowano konferencję z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Podobnie, jak w latach poprzednich, była ona okazją do uhonorowania rodzin zastępczych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego statuetką okolicznościową „Diamant Dobroci i Serca.”

Spotkania/szkolenia

W celu wsparcia systemu pieczy zastępczej w listopadzie 2024 r. odbyło się spotkanie dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych zorganizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Zaowocowało ono zawiązaniem Konwentu Dyrektorów Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Będzie on reprezentował ten niezwykle ważny obszar pieczy zastępczej, podejmując działania kluczowe dla poprawy sytuacji instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W grudniu 2024 r. zorganizowano szkolenie dla kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych z całego województwa pn. „Praca z dzieckiem wieloprogowym” poświęcone różnym przejawom krzywdzenia dzieci. W szkoleniu wzięło udział 35 przedstawicieli placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie

W 2023 r. i 2024 r. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie kontynuował działania zmierzające do zabezpieczenia środowiska rodzinnego jak największej liczbie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, które zostały zgłoszone do Ośrodka. W 2023 r. dla 64, a w 2024 r. dla 68 dzieci pozyskano rodziny przysposabiające (przysposobienia krajowe).

W styczniu 2023 r. zostało zawarte porozumienie między Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom i Rodzinie „Arka” w Olsztynie a Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Olsztynie w sprawie realizacji interdyscyplinarnej pomocy dziecku - ofierze przemocy. Porozumienie ma na celu współpracę w realizacji wspólnych działań mających na względzie dobro dzieci, prawa dziecka i ochronę przed tzw. wtórną wiktymizacją oraz wzajemne wspieranie inicjatyw i działań zmierzających do skutecznej pomocy dzieciom, które doświadczyły przemocy, wykorzystania seksualnego lub były świadkami poważnych przestępstw oraz innych zdarzeń traumatycznych.

W 2023 r. trzykrotnie w siedzibie Ośrodka w Olsztynie goszczono studentów kierunków pedagogicznych. Dyrektor Ośrodka zapoznała słuchaczy pedagogiki z socjoterapią, pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej oraz pedagogiki specjalnej z kompetencjami Ośrodka Adopcyjnego.

W czerwcu 2023 r. pracownicy Filii Ośrodka w Ełku przeprowadzili zajęcia edukacyjne dla przedszkolaków i uczniów szkoły podstawowej. Dzieci dowiedziały się czym jest rodzicielstwo adopcyjne oraz wzięły udział w konkursie plastycznym „Rodzina z serca”. Z pracą Ośrodka zapoznano również młodzież z Zespołu Szkół nr 6 w Ełku. Dodatkowo w Filii Ośrodka w Ełku odbył się konkurs plastyczny „Rodzina z sercem” dla uczniów Zespołu Szkół Sportowych w Ełku.

W czerwcu 2023 r. W-MOA w Olsztynie zorganizował spotkanie rodzin adopcyjnych w plenerze. Pikniki dla rodzin adopcyjnych odbyły się również w Ełku i Elblągu.

W listopadzie 2023 r. w okazji „Światowego Dnia Adopcji” odbyły się spotkania z rodzinami adopcyjnymi w Olsztynie, Ełku i Elblągu.

W styczniu 2024 r. przeprowadzono warsztaty pn. „Wpływ więzi na rozwój dziecka” dla studentów UWM kierunku Pedagogika specjalna w zakresie edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.

W marcu 2024 r. zorganizowano warsztaty wielkanocne dla rodzin adopcyjnych w Olsztynie i Filii w Ełku. Dwukrotnie odbyły się także spotkania studyjne dla studentów I i II roku pedagogiki opiekuńczej UWM, podczas których omówiono misję ośrodka, procedurę kwalifikacji dziecka do przysposobienia oraz przygotowania i kwalifikacji kandydatów na rodziców adopcyjnych, a także szczególne potrzeby dzieci zgłaszanych do przysposobienia.

W czerwcu 2024 r. odbył się piknik rodzin adopcyjnych w Stodole na Warmińskim Wzgórzu zorganizowany przez pracowników W-MOA w Olsztynie. Ponadto rodzicielstwo adopcyjne promowano podczas obchodów Ełckich Dni Rodziny na Festynie Rodzinnym w Zespole Szkół Sportowych nr 6 im. Polskich Olimpijczyków w Ełku.

W listopadzie 2024 r. w ramach obchodów „Światowego Dnia Adopcji” dyrektorka W-MOA udzieliła wywiadu dla Radia Olsztyn. W tym miesiącu miało również miejsce spotkanie z rodzinami adopcyjnymi i Prezydentem Miasta Ełk w siedzibie Filii Ośrodka w Ełku, mające na celu popularyzację idei adopcji. Pracownicy W-MOA promowali adopcję w mediach - kierownik Filii w Elblągu udzieliła wywiadu dla elbląskiej gazety internetowej „portEl.pl” – „Adopcja w kryzysie” oraz „Dom nie jest pusty”- doświadczenia rodzin adopcyjnych. Odbyły się również warsztaty dla studentów pedagogiki specjalnej UWM nt. „Wpływ więzi na rozwój dziecka” oraz dla rodzin adopcyjnych z okazji „Światowego Dnia Adopcji” dotyczące regulacji emocji rodziców i dziecka.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	1. Wzrasta świadomość potrzeb i możliwości w obszarze pomocy społecznej wśród kadry jednostek pomocowych, która skutkuje większą otwartością i gotowością na wprowadzanie zmian systemowych, takich jak tworzenie centrów usług społecznych. 2. Potrzeba wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w coraz większym stopniu skupia uwagę zarówno administracji rządowej, jak również samorządowej, co sprzyja wprowadzaniu nowych rozwiązań prawnych, a także wspólnemu działaniu na rzecz rodziny. 3. Możliwość pozyskania środków finansowych z Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027 na działania wspierające rodziny i system pieczy zastępczej.
NEGATYWY	1. Rosną potrzeby mieszkańców województwa w zakresie wsparcia psychologicznego, natomiast dostępność poradnictwa specjalistycznego, szczególnie w dziedzinie psychiatrii dziecięcej jest dalece niewystarczająca. 2. Sytuacja materialna rodzin coraz rzadziej jest przyczyną korzystania z pomocy społecznej, co powoduje, że część rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych pozostaje poza systemem wsparcia.

Rekomendacje

1. Ścisła i bardziej efektywna kooperacja środowisk zawodowych zajmujących się obszarem wspierania rodziny, pieczy zastępczej oraz adopcji. Rozwijanie możliwości współpracy, tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń i opinii, upowszechnianie dobrych praktyk. Koordynująca rola ROPS w tym zakresie.
2. Podjęcie działań upowszechniających ideę rodzin wspierających (m.in. konferencje, kampanie).
3. Wzmacnianie kompetencji i doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej, a także pracowników systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Realizacja ich potrzeb szkoleniowych, uwzględniająca aktualne potrzeby i wyzwania wynikające ze zmian demograficznych, społecznych i kulturowych.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	Porozumienie o wzajemnej współpracy
Realizator/współrealizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie oraz Fundacja Komandosy Życia
Okres realizacji (od-do)	od 15 listopada 2023 r. (porozumienie zawarte na czas nieokreślony)
Do kogo jest skierowana?	wychowankowie Domów dla Dzieci Powiatu Olsztyńskiego
Syntetyczny opis praktyki	Współpraca ma na celu wszechstronne rozwijanie zainteresowań wychowanków, a także ich inspirowanie poprzez: - spotkania z osobami publicznymi ze środowiska sztuki, sportu, muzyki, alpinizmu, medycyny, prawa; - wyjazdy na obozy sportowe, edukacyjne, survivalowe; - organizowanie wydarzeń i uroczystości na rzecz wychowanków powiatu olsztyńskiego; - wolontariat wychowanków i dzieci z rodzin zastępczych na rzecz dzieci i młodzieży zmagającej się z chorobami nowotworowymi. Wyjątkowy przedsięwzięciem zorganizowanym w 2023 r. był „Musical Komandosy Życia” z udziałem wychowanków.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	56 osób
Obszar realizacji	powiat olsztyński
Źródło finansowania	Fundacja Komandosy Życia

Nazwa/rodzaj praktyki	Współpraca w zakresie działań wzmacniających funkcje rodziny
Realizator/współrealizator	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim we współpracy ze Stowarzyszeniem Działaczy Pomocy Społecznej „Wszyscy Razem”
Okres realizacji (od-do)	lipiec – sierpień 2024 r.
Do kogo jest skierowana?	Dzieci i młodzież zagrożona wykluczeniem społecznym, objęta wsparciem GOPS w Lidzbarku Warmińskim
Syntetyczny opis praktyki	Stowarzyszenie wspierało wydarzenia gminne. Włączało dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, objęte wsparciem

	i zainteresowaniem GOPS w działania wolontariackie. Dzieci i młodzież pomagała w organizacji działań integracyjno-animacyjnych skierowanych do najmłodszych odbiorców wydarzeń gminnych. Celem tych działań było promowanie dobrych praktyk w zakresie wolontariatu, budowanie wizerunku pomocniczości, odpowiedzialności społecznej, rozwijanie wśród dzieci postawy bezinteresowności, otwartości, wrażliwości społecznej, przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	85 osób
Obszar realizacji	Gmina Lidzbark Warmiński
Źródło finansowania	środki pozyskane przez Stowarzyszenie Działaczy Pomocy Społecznej „Wszyscy Razem” w ramach konkursu na wsparcie organizacji pozarządowych na podstawie Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Nazwa/rodzaj praktyki	Centrum Aktywności Lokalnej w Łęczu
Realizator/współrealizator	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tolkmicku
Okres realizacji (od-do)	od lutego 2024 r. - nadal
Do kogo jest skierowana?	mieszkańcy wsi Łęcze i okolic
Syntetyczny opis praktyki	Centrum funkcjonuje w strukturach M-GOPS w Tolkmicku. Jego celem jest aktywizacja środowiska lokalnego. W ramach zadań Centrum prowadzone są spotkania i warsztaty z zakresu aktywizacji społecznej dzieci i rodzin z wykorzystaniem pracowni gastronomicznej, krawiecko-dziewiarskiej, majsterkowania i multimedialnej. Ponadto realizowane są działania na rzecz integracji społeczności lokalnej, a także inicjujące powstawanie grup zainteresowań, lokalnych akcji i wydarzeń. Centrum promuje pracę zespołową oraz tworzenie koalicji na rzecz pracy w środowisku lokalnym. W Centrum Aktywności Lokalnej organizowane są zajęcia i wyjazdy integracyjne dla dzieci, wycieczki, zajęcia przyrodnicze i sportowe. Przy współpracy z Kołem Gospodyń Wiejskich, Fundacją „Archipelag marzeń” oraz Radą Sołecką w 2024 r. odbyły się warsztaty: krawieckie, kulinarne, plastyczne, artystyczne, kreatywne, rowerowe dla dzieci i dorosłych.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	218 osób
Obszar realizacji	Gmina Tolkmicko
Źródło finansowania	M-GOPS w Tolkmicku, Fundacja „Archipelag marzeń”, Koło Gospodyń Wiejskich w Łęczach, prywatni sponsorzy

Nazwa/rodzaj praktyki	Klub Dobrego Rodzica
Realizator/współrealizator	Ewangelickie Stowarzyszenie „Syloe”
Okres realizacji (od-do)	1.11.2024 – 31.12.2024
Do kogo jest skierowana?	Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
Syntetyczny opis praktyki	Program został zrealizowany przez przeprowadzenie dwóch rodzajów warsztatów: – Warsztaty tematyczne, których uczestnikami byli rodzice, dziadkowie oraz dzieci. W ramach warsztatów uczestnicy wspólnie realizowali zadania, poznawali alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego, a tym samym mieli okazję do nawiązania bliższych relacji i więzi. – Warsztaty edukacyjne, które kierowane były do rodziców. Były to spotkania z psychologiem w formie panelu dyskusyjnego oraz indywidualnych konsultacji.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	95 osób
Obszar realizacji	Gmina Miejska Ostróda
Źródło finansowania	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostródzie

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Wartość za 2023 r.	Wartość za 2024 r.	Prognoza* – 2030 r. (zmiana w stosunku do 2020 r.)
1	Odsetek rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa w liczbie osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej	OZPS	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych					
			21,9% osób 13,8% rodzin	21,3% osób 12,7% rodzin	21,0% osób 12,5% rodzin	22,8% osób 13,6% rodzin	22,9% osób 13,4% rodzin	spadek
			potrzeba ochrony macierzyństwa					
			26,0% osób 12,0% rodzin	25,7% osób 11,4% rodzin	25,4% osób 11,2% rodzin	26,5% osób 11,4% rodzin	26,8% osób 11,0% rodzin	spadek
2	Liczba rodzin wspierających	OZPS	0	0	0	0	1	wzrost
3	Odsetek osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego w liczbie mieszkańców województwa	OZPS	0,8%	0,8%	1,0%	0,9%	0,9%	wzrost
4	Liczba osób korzystających z placówek wsparcia dziennego dla dzieci oraz rodzin z dziećmi	Sprawozdanie UW	1164	977	1648	1562	1534	wzrost
5	Liczba osób objętych interwencją kryzysową	OZPS	769	1272	1642	1262	1309	spadek
6	Odsetek rodzin objętych pracą asystentów rodziny w liczbie rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	GMINY	29,5%	36,6%	39,9%	39,7%	43,7%	wzrost
7	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezdomności, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w liczbie osób i rodzin objętych pomocą społeczną	OZPS	ubóstwo					
			50,6% osób 51,6% rodzin	50,4% osób 51,6% rodzin	48,9% osób 50,1% rodzin	48,4% osób 50,8% rodzin	46,2% osób 49,0% rodzin	spadek
			bezdomność					
			1,5% osób 3,1% rodzin	1,7% osób 3,5% rodzin	1,7% osób 3,6% rodzin	2,0% osób 4,1% rodzin	2,2% osób 4,4% rodzin	spadek
			trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego					
			0,9% osób 1,6% rodzin	0,9% osób 1,5% rodzin	1,0% osób 1,5% rodzin	1,2% osób 1,9% rodzin	1,1% osób 1,8% rodzin	spadek

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2023-2024
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030

8	Odsetek osób objętych indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności w liczbie osób bezdomnych	ROPS	4,4%	3,2%	0,9%	1,4%	1,7%	wzrost
9	Liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne	OZPS	3350	2841	2724	3219	2933	spadek
10	Odsetek gmin z dostępem do transportu publicznego	GMINY	53,1%**	59,4%**	65,6%**	63,6%**	65,7%**	wzrost
11	Odsetek gospodarstw posiadających dostęp do Internetu szerokopasmowego	GUS	89,6%	90,2%	92,2%	90,7%	93,2%	wzrost
12	Odsetek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w liczbie ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań (...)	77,5%	77,8%	76,3%	75,3%	74,9%	wzrost
13	Liczba rodzin zastępczych	ROPS	1736	1753	1698	1700	1706	wzrost
14	Liczba dzieci do 18 r. ż. powracających z pieczy zastępczej do rodziny	ROPS	146***	201***	173***	181	190	wzrost
15	Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców adopcyjnych	ROPS	38 (dane za 2019 r.)	42	25	42	41	wzrost
16	Liczba dzieci przysposobionych	OZPS	63	83	89	64	68	wzrost
17	Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka, z którymi pracowali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań (...)	1365	1322	1308	1390	1415	wzrost
18	Liczba mieszkań chronionych treningowych dla usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej oraz liczba osób z nich korzystających	ROPS	22 mieszkania 52 osoby	30 mieszkań 62 osoby	32 mieszkania 57 osób	97 mieszkań**** 236 osób	100 mieszkań**** 272 osoby	wzrost

* poprzez prognozę rozumiany jest oczekiwany kierunek zmian w danym wskaźniku

** na podstawie ankiety skierowanej do urzędów miast/gmin; lata 2020-2022 N=96; lata 2023-2024 N=99

*** dokonano korekty danych za lata 2020-2022 w odniesieniu do Raportu z monitoringu wdrażania w latach 2021-2022 Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030 ponieważ ujęte tam dane dotyczyły jednego półrocza danego roku

**** Od 1 listopada 2023 r. mieszkania chronione zostały zastąpione mieszkaniami treningowymi i wspomagany (zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej z dnia 28 lipca 2023 r.); liczba wszystkich mieszkań treningowych i wspomaganych

Obszar II – Seniorzy

Cel strategiczny 2: Wzrost jakości życia osób starszych

Cel operacyjny 2.1: Zapewnienie osobom starszym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych.

Cel operacyjny 2.2: Tworzenie warunków do wszechstronnej aktywności osób starszych.

Prognoza zmian:

- poprawa dostępu osób starszych do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych,
- wydłużanie okresu życia w pełnej sprawności, umożliwiające dłuższą pracę zawodową oraz rozwój osobisty,
- zwiększenie bezpieczeństwa osób starszych,
- zwiększenie liczby osób starszych posługujących się nowymi technologiami w codziennym życiu,
- rozwój wolontariatu między- i wewnątrzpokoleniowego na rzecz osób starszych, a także innych form samopomocy i wsparcia,
- zwiększenie zaangażowania osób starszych w sprawy lokalne.

Dane statystyczne

- W 2024 r. 363 953 mieszkańców województwa miało ponad 60 lat, co stanowiło 27,0% ogółu mieszkańców.
- Według prognoz GUS do 2050 r. liczba zgonów przewyższać będzie liczbę urodzeń. Oznacza to, że populacja województwa będzie malała i nie dojdzie do zastępowalności pokoleń. Proces ten jest charakterystyczny dla województwa od lat.
- Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2024 r. w poszczególnych powiatach województwa wyniósł między 66 a 75 osób, co oznacza, że na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało od 66 do 75 osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Według prognoz w 2050 r. będzie wynosił od 71 do 89 osób.
- W latach 2010-2024 odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w województwie wzrósł o 9,1 p.p. Jednocześnie zmniejszył się odsetek osób w wieku produkcyjnym o 6,9 p.p. oraz w wieku przedprodukcyjnym o 2,3 p.p. Według szacunków do 2050 r. odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie do 35,9% (o 12,1 p.p.), z kolei w wieku produkcyjnym zmniejszy się do 49,6% (o 8,9 p.p.), a w wieku przedprodukcyjnym do 14,4% (o 3,3 p.p.).
- W najbliższych latach, największy przyrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, w porównaniu do 2024 r., dotyczyć będzie powiatów: elbląskiego – 15,0 p.p., nidzickiego – 14,7 p.p., bartoszyckiego – 14,3 p.p. oraz mrągowskiego – 14,2 p.p.
- W 2024 r., wśród mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, w grupie wiekowej powyżej 60 r.ż., przeważały kobiety – co wskazuje na tzw. zjawisko „feminizacji starości”. Zjawisko to będzie się nasilać i w 2050 r. w grupie osób w wieku 60+ kobiety stanowiąc będą 55,8%.
- W 2023 r. wśród mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego w grupie wiekowej powyżej 60 r.ż. przeważali mieszkańcy miast. Było ich o 99 587 więcej niż mieszkańców wsi.

- W województwie można dostrzec proces tzw. podwójnego demograficznego starzenia się, tj. wzrost, wśród osób starszych, udziału osób w wieku 80+. W 2024 r., w grupie osób w wieku poprodukcyjnym, osoby w wieku 80+ stanowiły 16,0%. Do 2050 r. prognozowany jest wzrost udziału tej grupy do 27,7%.

Realizatorzy działań

- ROPS, Departament Zdrowia, Departament Kultury i Edukacji, Departament Turystyki i Sportu oraz Biuro Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie
- jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej
- instytucje oświaty, kultury i edukacji
- jednostki ochrony zdrowia
- instytucje kościelne
- radę seniorów
- akademie/uniwersytety trzeciego wieku
- organizacje pozarządowe
- a także inne podmioty zajmujące się aktywizacją zawodową, społeczną, turystyczną i sportowo-rekreacyjną osób starszych

Realizacja celów strategii

Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 marca 2021 r., przyjęto program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027”. Program jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym kierunki działań niezbędne do podjęcia przez wszystkie podmioty z obszaru polityki społecznej.

W ramach **celu operacyjnego 2.1 Strategii: Zapewnienie osobom starszym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych**, w latach 2023-2024, podejmowano następujące działania:

- Wspierano i promowano rozwój zindywidualizowanych usług na rzecz osób starszych świadczonych w środowisku lokalnym.
 - Realizowano usługi opiekuńcze, które stanowią pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację oraz w miarę możliwości kontakt z otoczeniem - w 2023 r. liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych wyniosła 5346 (5497 w 2024 r.), z czego 81,2% stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym (93,6% w 2024 r.).

Tabela 7. Osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające z usług opiekuńczych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z usług opiekuńczych	4339	5145

Zródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”

- W 2022 r. MRPiPS uruchomiło program pn. „Korpus wsparcia seniorów”, którego celem jest pomoc finansowa gminom w realizacji wsparcia na rzecz

seniorów w wieku 65 lat i więcej, w tym usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość”. Z roku na rok liczba gmin, które wzięły udział w programie oraz liczba osób objętych wsparciem systematycznie rośnie. W 2024 r. było to 48 gmin oraz 2249 wspartych osób, a koszt realizacji programu wyniósł 1 173 186 zł.

Tabela 8. Gminy realizujące usługi teleopiekuńcze w ramach programu „Korpus wsparcia seniorów” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba gmin, która wzięła udział w programie	Liczba osób objętych programem	Koszt realizacji w zł
USŁUGI TELEOPIEKUŃCZE	2023	44	2002	1 055 027
	2024	48	2249	1 173 186

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego dot. programu „Korpus wsparcia seniorów” za lata 2023-2024

- Realizowano program ministerialny „Opieka 75+”, który zakłada wsparcie finansowe w wypełnianiu zadań własnych JST o charakterze obowiązkowym, umożliwiając rozszerzenie oferty usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej (nadal podstawową formą wsparcia są usługi wynikające z ustawy o pomocy społecznej, tj.: usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze).

Tabela 9. Gminy realizujące Program Opieka 75+ w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba gmin realizujących program	Budżet w zł
PROGRAM „OPIEKA 75+”	2023	38	3 345 536,14
	2024	46	4 857 272,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego dot. Programu Opieka 75+ za lata 2023-2024

- Zapewniono działanie dziennych placówek oraz całodobowej infrastruktury zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji, w tym dziennych domów pomocy, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej, placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku oraz rodzinnych domów pomocy.

Tabela 10. Dienne oraz całodobowe placówki wsparcia dla osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba podmiotów	Liczba miejsc
dienne domy pomocy	2023	25	963
	2024	24	928
środowiskowe domy samopomocy	2023	69 + 2 filie	3766
	2024	69 + 3 filie	3781
domy pomocy społecznej (dps, w których istnieje możliwość umieszczenia osób starszych)	2023	49 + 3 filie	4108
	2024	49 + 3 filie	4132
placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku	2023	23	835
	2024	23	814
rodzinne domy pomocy	2023	15	103
	2024	13	93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

- Realizowano ministerialny „Program rozwoju rodzinnych domów pomocy”, który jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia osób wymagających pomocy ze względu na wiek lub niepełnosprawność. Program adresowany jest do samorządów gminnych. Wdrażany jest Moduł I - dofinansowanie kosztów, jakie gminy ponoszą w związku z kierowaniem osób do rodzinnych domów pomocy (koszty pobytu osób w placówkach); Moduł II - dofinansowanie kosztów remontu lub zakupu wyposażenia w przypadku tworzenia nowego rodzinnego domu pomocy.

Tabela 11. Program rozwoju rodzinnych domów pomocy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba gmin, która wzięła udział w programie	Liczba osób objętych programem	Kwota dofinansowania w zł
Program rozwoju rodzinnych domów pomocy	2023	24	88	800 865,05
	2024	24	89	1 246 682,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego dot. programu „Program rozwoju rodzinnych domów pomocy” za lata 2023-2024

- Realizowano ministerialny Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025, którego celem jest rozbudowa infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior +” poprzez dofinansowanie działań na rzecz rozwoju sieci Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +”:
 - w 2023 r. dofinansowanie uzyskały 24 jednostki. W ramach Modułu I, utworzono 1 Klub Senior+. W module II – zapewnienie funkcjonowania, dofinansowano 11 Dziennych Domów oraz 13 Klubów. Programem objęto 641 osób, a łączna kwota wsparcia w obu modułach wyniosła 1 934 530,49 zł;
 - w ramach edycji 2024 (Moduł I i II) dofinansowanie uzyskały 23 jednostki. Utworzono 1 Klub Senior+ w ramach Modułu I, a 11 Dziennych Domów i 15 Klubów otrzymało dofinansowanie na zapewnienie funkcjonowania. W 2024 r. wsparciem objęto 641 osób, a łączna kwota dofinansowania wyniosła 2 057 849,00 zł.
- Dostępność usług mieszkalnictwa, w tym wspomaganego i treningowego, utrzymano na podobnym poziomie – w 2024 r. funkcjonowało łącznie 100 mieszkań treningowych/wspomaganych - o 3 więcej niż w 2023 r., w których były 272 miejsca.
- Wspierano osoby i rodziny sprawujące opiekę nad osobami starszymi, m.in. poprzez rozwój usługi opieki wytechnieniowej, która jest realizowana przez gminy, głównie we współpracy z organizacjami pozarządowymi. MRPiPS w latach 2023-2024 realizowało program „Opieka wytechnieniowa”, z którego w województwie warmińsko-mazurskim skorzystały łącznie 82 gminy, obejmując opieką 949 osób (kwota dofinansowania 7 270 506 zł); z roku na rok wzrasta liczba gmin biorących udział w programie, liczba osób objętych wsparciem, a co za tym idzie łączna kwota przekazanego dofinansowania.
- Zwiększano dostęp do opieki geriatrycznej, m.in. poprzez kształcenie kadry.
 - Lekarze medycyny kształceni są na Wydziale Lekarskim UWM; w latach 2023-2024 na IV roku realizowane były zajęcia z przedmiotu „Geriatryka” oraz dodatkowo w formie zajęć fakultatywnych przedmiot „Geriatryka w praktyce”.

- Na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w latach 2023-2024 prowadzono wiele działań z zakresu opieki i wsparcia osób starszych: na kierunku pedagogika odbywały się zajęcia z gerontologii, metodyki pracy opiekuńczo-wychowawczej z osobą starszą, opieki nad człowiekiem starszym, pracy terapeutycznej z osobą starszą, także na kierunku praca socjalna studenci mieli wykłady i ćwiczenia z przedmiotu: gerontologia społeczna.
- W ramach kształcenia podyplomowego prowadzonego przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego odbywa się kształcenie lekarzy specjalistów geriatry; do 2022 r. w województwie nie odbywało się kształcenie lekarzy geriatrów; według stanu na 31.12.2023 r. 3 osoby odbywały specjalizację w dziedzinie geriatry, z kolei według stanu na 31.12.2024 r. 1 osoba ukończyła specjalizację oraz 1 osoba nadal odbywała specjalizację.
- Kształcenie pozostałego personelu medycznego w województwie odbywa się w Szkole Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w Europejskiej Akademii Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych (dawna Olsztyńska Szkoła Wyższa) oraz na Akademii Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych (dawna Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna).
- W roku akademickim 2023/2024 oraz 2024/2025 samorząd województwa warmińsko-mazurskiego udzielił pomocy finansowej w formie stypendiów studentom IV, V i VI roku kierunku lekarskiego; przyznawanie stypendiów jest formą zachęty do podejmowania po ukończeniu studiów pracy w zakresie deficytowej specjalizacji, w podmiocie leczniczym działającym na terenie województwa, między innymi w dziedzinie geriatry.

W ramach **celu operacyjnego 2.2 Strategii: Tworzenie warunków do wszechstronnej aktywności osób starszych**, w latach 2023-2024, realizowano działania tj.:

1. Promowano i wspierano działalność oraz potencjał uniwersytetów i akademii trzeciego wieku oraz innych organizacji i placówek aktywizujących osoby starsze.
 - W ramach powyższych działań aktywnie działała Federacja FOSa, która angażowała się w promowanie aktywności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej osób starszych, współpracując z UTW oraz innymi organizacjami seniorskimi. W ramach projektu "Generacja – wzmacniamy głos seniorów", realizowanego od 1 września 2023 r. do 30 czerwca 2024 r., zorganizowano webinaria dla organizacji i instytucji dotyczących polityki senioralnej.

Tabela 12. Podmioty działające na rzecz osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Uniwersytety i Akademie Trzeciego Wieku	49	51
Kluby Seniora	106	107

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

2. Zwiększano dostępność usług kulturalnych, sportowych i edukacyjnych skierowanych do osób starszych.
 - W drodze otwartego konkursu ofert Wojewoda Warmińsko-Mazurski ogłosił konkurs pn. „Aktywizacja i przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych” i w latach 2023-2024 przeznaczył na ten cel środki w wysokości po 250 000,00

zł (w 2023 r. dofinansowanie otrzymało 9 projektów, natomiast w 2024 r. - 7 projektów).

- Federacja FOSa przeprowadziła, w partnerstwie z Warmińsko-Mazurską Radą Seniorów, konkurs „Potrzebni” na Aktywnego Seniora/Seniorkę oraz Najlepszą Inicjatywę na Rzecz Osób Starszych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, zorganizowała wydarzenie integracyjno-kulturalne „Inicjatywa 200 lat!” oraz Wojewódzkie Spotkania Rad Seniorów w Olsztynie.
 - Domy kultury i biblioteki organizowały m.in.: koncerty, wykłady, bale, spotkania integracyjne, imprezy okazjonalne, warsztaty, wieczorki poetycko-muzyczne, spektakle teatralne, wystawy fotografii i malarstwa, itp.
 - Uniwersytety i akademie trzeciego wieku organizowały dla swoich słuchaczy: lektoraty z języków obcych, kursy komputerowe, wykłady o różnej tematyce, wyjścia do teatru oraz kina, spotkania integracyjne, wycieczki zagraniczne, itp.
3. Promowano rozwój rzecznictwa środowisk seniorskich, m.in. poprzez działalność gminnych rad seniorów, Społeczną Radę Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego (SRSWW-M), Rzecznika Praw Osób Starszych i jego zastępców oraz Pełnomocnika Wojewody Warmińsko-Mazurskiego do spraw Seniorów.
- W latach 2023-2024 liczba gminnych rad seniorów utrzymywała się na podobnym poziomie (w 2023 r. działały 34 gminne rady seniorów, a w 2024 r. – 32).
 - W latach 2023-2024 funkcjonowała Społeczna Rada Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, powołana Zarządzeniem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego w październiku 2018 r.; pod koniec 2024 r. w miejsce Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego powołana została na III kadencję Warmińsko-Mazurska Rada Seniorów.
 - Rzecznik Praw Osób Starszych - prowadzi swoją działalność na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w trzech subregionach: w Olsztynie, w Elblągu i w Ełku, głównie poprzez spotkania, dyżury poradnicze, interwencje, spotkania z mediami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, innymi podmiotami oraz samymi osobami starszymi; w latach 2023-2024 przeprowadzono corocznie ponad 100 takich spotkań/wydarzeń.
 - Pełnomocnik Wojewody Warmińsko-Mazurskiego ds. Seniorów - powołany został w grudniu 2021 r., do jego zadań należy m.in.: inicjowanie i koordynowanie działań służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych, inicjowanie działań zmierzających do poprawy warunków życia seniorów oraz propagowanie postaw służących wsparciu osób starszych. W listopadzie 2024 r. Wojewoda Warmińsko-Mazurski powołał Zespół Ekspertów ds. Polityki Senioralnej. Zespół składa się z 15 osób i ma pełnić funkcję opiniotwórczo-doradczą w sprawach dotyczących polityki senioralnej.
4. Realizowano działania zapewniające bezpieczeństwo osób starszych, w tym akcje i kampanie informacyjne.
- Lata 2023-2024 to kontynuacja działań rozpoczętych w 2021 w ramach kampanii informacyjnej przygotowanej przez KWP w Olsztynie, skierowanej do seniorów na Warmii i Mazurach pn. „Dzwoni oszust! Rozłącz się!”. Głównym celem było uświadomienie mieszkańcom regionu, jak niebezpieczni i podstępni mogą być oszuści oraz jak nie paść ich ofiarą.

- W 2024 r. przedstawiciele Wydziału Prewencji KWP w Olsztynie wzięli udział w radiowej audycji „Senior w juniorkach” poświęconej w całości bezpieczeństwu osób starszych.
 - W 2023 r. funkcjonariusze z KMP w Olsztynie zorganizowali debatę społeczną pn. „Bezpieczny senior to świadomy senior”, podczas której promowali zasady bezpieczeństwa dotyczące osób starszych.
 - Funkcjonariusze KMP w Olsztynie oraz jednostek podległych zorganizowali akcję profilaktyczną pn. „Seniorada z Nolkiem”, podczas której wraz ze Starostwem Powiatowym w Olsztynie prowadzili rozmowy z osobami starszymi mające przeciwdziałać oszustom działającym na ich szkodę.
 - Centrum Profilaktyki i Uzależnień i Integracji Społecznej w Giżycku zorganizowało konferencję dla 150 osób pt. „Przemoc wobec osób starszych – wyzwania profilaktyki”.
5. Realizowano działania na rzecz włączenia cyfrowego osób starszych.
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (obecnie MRPiPS) od 2021 r. realizuje program „Aktywni+”, który skierowany jest do organizacji sektora pozarządowego; jednym z priorytetów programu jest włączenie cyfrowe seniorów.
 - Uniwersytety i akademie trzeciego wieku organizują dla swoich słuchaczy kursy komputerowe, spotkania z informatykami czy szkolenia w posługiwaniu się nowoczesnymi technologiami.
6. Wspierano działania w zakresie integracji międzypokoleniowej, aktywności społecznej, w tym wolontariatu osób starszych i promowania pozytywnego wizerunku osób starszych - w latach 2023-2024 na terenie województwa, organizowane były konferencje z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych, spotkania, festiwale, przeglądy, wystawy i inne wydarzenia prezentujące twórczość artystyczną osób starszych, integrację międzypokoleniową itp.

Tabela 13. Wydarzenia w zakresie integracji międzypokoleniowej i aktywności społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba wydarzeń	1083	1433
Liczba uczestników	41 765	95 501

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z gmin i powiatów

Działania podejmowane przez samorząd województwa, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Społeczna Rada Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego

W ramach programu „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027”, na szczeblu wojewódzkim, funkcjonuje Społeczna Rada Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego (SRSWW-M), która powołana została Zarządzeniem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego w październiku 2018 r.

Po nowelizacji ustawy o samorządzie województwa w 2023 r., Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął statut Rady.

W 2023 r. odbyły się cztery posiedzenia Rady, w tym jedno posiedzenie wyjazdowe w Nidzicy. Wówczas członkowie Rady Seniorów odwiedzili pierwszy w naszym regionie Oddział Geriatryczny w Szpitalu Powiatowym w Nidzicy. W 2024 r. odbyły się cztery posiedzenia Rady, w tym jedno posiedzenie wyjazdowe do Kętrzyna. Członkowie Rady Seniorów zapoznali się z usługami społecznymi adresowanymi do osób starszych z terenu miasta Kętrzyn.

W grudniu 2024 r. uroczystym posiedzeniem, z udziałem władz samorządowych zakończyła się II kadencja Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego. 22 grudnia 2024 r. została powołana Warmińsko-Mazurska Rada Seniorów III kadencji na lata 2024-2029, która liczy 33 członków.

Zlecenie realizacji zadań organizacjom pozarządowym

Jednym ze skuteczniejszych narzędzi do rozwoju usług społecznych na rzecz osób starszych jest zlecenie realizacji zadań organizacjom pozarządowym. Liczba zadań na rzecz osób starszych zleczanych organizacjom pozarządowym przez samorząd województwa warmińsko-mazurskiego systematycznie rośnie. W 2024 r. łącznie zlecono 30 zadań (w 2023 r. – 23) bezpośrednio dedykowanych seniorom, w których wzięło udział 8734 osoby (w 2023 r. – 2017). Kwota udzielonych dotacji to: 305 967 zł (w 2023 r. – 205 800 zł).

Tabela 14. Liczba zadań i kwota dotacji zleczanych organizacjom pozarządowym na rzecz osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba zadań	Liczba uczestników	Kwota dotacji
W zakresie rozwoju kultury fizycznej	2023	6	373	55 000 zł
	2024	8	557	87 800 zł
W zakresie edukacji, profilaktyki i promocji zdrowia publicznego	2023	5	330	30 800 zł
	2024	11	4300	82 502 zł
W zakresie pomocy społecznej	2023	5	330	65 000 zł
	2024	5	452	86 665 zł
W zakresie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego	2023	6	947	47 000 zł
	2024	5	3383	42 000 zł
W zakresie rozwoju sektora pozarządowego	2023	1	37	8000 zł
	2024	1	42	7000 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania z realizacji Programu współpracy samorządu województwa warmińsko-mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie danego roku.

Konferencje/seminaria organizowane przez samorząd województwa

W kwietniu 2023 r. odbyło się w Olsztynie seminarium dotyczące zjawiska samobójstw w środowisku osób starszych. W wydarzeniu udział wzięło około 70 osób. Na seminarium przedstawiono statystyki policyjne w ww. zakresie oraz omówiono przykłady zachowań samobójczych wśród osób starszych. Ponadto zaprezentowano film pt. „W tym wieku można być szczęśliwym”, po którym odbyła się dyskusja z bohaterkami filmu.

W czerwcu 2023 r. w sali sesyjnej Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego odbyło się spotkanie z cyklu *Emeryci mundurowi – emerytom cywilnym* pn. „Świadomy senior – bezpieczny senior”, zorganizowane we współpracy z samorządem województwa oraz Społeczną Radą Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Spotkanie dotyczyło bezpieczeństwa seniorów i było dedykowane mieszkańcom regionu, w szczególności osobom starszym.

Ważnym wydarzeniem w regionie jest organizacja dorocznej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych. W 2023 r. tematem przewodnim konferencji były działania międzypokoleniowe. Gośćmi konferencji byli przedstawiciele Młodzieżowego Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego, którzy opowiedzieli o sobie oraz o swoich działaniach międzypokoleniowych podejmowanych wspólnie z seniorami z regionu. W drugiej części konferencji rozstrzygnięto konkurs na „Aktywnego Seniora/Seniorkę” oraz „Najlepszą Inicjatywę Seniorską Warmii i Mazur”. Łącznie w konferencji uczestniczyło ok. 150 osób. W 2024 r. zorganizowano konferencję pod hasłem *Aktywność seniorów gwarancją zdrowego i spełnionego życia*. Podczas konferencji rozstrzygnięto kolejną edycję konkursu na *Aktywnego Seniora/Seniorkę oraz Najlepszą Inicjatywę Seniorską Warmii i Mazur*. Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele władz lokalnych, ośrodków pomocy społecznej, centrów usług społecznych, organizacji pozarządowych oraz środowiska senioralnego (łącznie ok. 150 osób).

Projekt pn. Warmińsko-Mazurska Karta Seniora

Do zwiększenia aktywnego udziału osób starszych w życiu społecznym i kulturalnym z pewnością przyczynił się projekt samorządu województwa pn. Warmińsko-Mazurska Karta Seniora. Do końca 2024 r. wydanych zostało 17 109 kart. Do projektu przystąpiło 46 firm i instytucji oraz 8 samorządów gminnych i 3 powiaty.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	1. Powstawanie centrów usług społecznych, pojawiające się nowe kategorie i rodzaje usług dla osób starszych, rosnące zaangażowanie samorządów lokalnych i instytucji wpływają korzystnie na zwiększenie dostępu do usług dla seniorów w środowiskach lokalnych. 2. Wzrost liczby inicjatyw na rzecz poprawy bezpieczeństwa seniorów. 3. Zwiększanie aktywności osób starszych w życiu społecznym, w tym działalności wolontariackiej, życiu kulturalnym i edukacyjnym. 4. Wzmacnianie rzecznictwa interesów osób starszych poprzez działalność Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminnych rad seniorów, wieloletnią działalność Rzecznika Praw Osób Starszych i powoływanie pełnomocników do spraw osób starszych na szczeblu wojewódzkim. 5. Możliwość pozyskania środków finansowych z Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 na działania wspierające seniorów.
NEGATYWY	1. Niedostatecznie rozwinięty system wsparcia dla osób starszych w miejscu zamieszkania, brakuje w szczególności wysokiej jakości usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich, usług asystenckich oraz niebezpośrednich usług opiekuńczych i medycznych. 2. Niedostatecznie rozwinięty system wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych, w tym osób starszych, w szczególności miejsc opieki wytchnieniowej, szkoleń, wsparcia informacyjnego i psychologicznego. 3. Zbyt mała liczba poradni geriatrycznych i lekarzy geriatrów.

	4. Niewystarczająca liczba podmiotów funkcjonujących na rzecz osób starszych; brakuje dziennych domów pomocy, klubów seniora, gospodarstw opiekuńczych, rodzinnych domów pomocy, itp. 5. Niedostatecznie rozwinięty system mieszkalnictwa o charakterze wspomagającym. 6. Zbyt mała liczba wyspecjalizowanej kadry świadczącej usługi na rzecz osób starszych w społeczności lokalnej.
--	---

Rekomendacje

1. Rozszerzenie wsparcia dedykowanego osobom starszym w miejscu zamieszkania, w tym teleopieka, rodziny wspierające, asystent osoby starszej, opieka wytchnieniowa, pomoc sąsiedzka itp.
2. Podejmowanie działań zachęcających lekarzy do zdobywania specjalizacji w zakresie geriatry, uruchamianie poradni i oddziałów geriatrycznych w szpitalach na obszarze województwa.
3. Podejmowanie działań zachęcających do studiowania na kierunkach tj.: geriatria, opieka nad osobami starszymi, jak również zachęcanie absolwentów do podejmowania pracy w zawodzie.
4. Podejmowanie działań wspierających opiekunów faktycznych w opiece nad starszymi osobami zależnymi.
5. Zwiększenie liczby podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych, funkcjonujących w środowisku lokalnym.
6. Uruchamianie mieszkań wspomaganych/treningowych z koszykiem usług jako jednej z form opieki i wsparcia osób starszych w codziennym funkcjonowaniu.
7. Szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	Projekt Warmińsko-Mazurska Karta Seniora
Realizator/współrealizator	samorząd województwa warmińsko-mazurskiego
Okres realizacji (od-do)	Od 2018 r. do chwili obecnej
Do kogo jest skierowana?	Osoby powyżej 60 roku życia, mieszkańcy regionu oraz innych zainteresowanych województw
Syntetyczny opis praktyki	Projekt służy realizacji następujących celów: - zwiększeniu dostępu seniorom do usług kulturalnych, edukacyjnych, zdrowotnych, rehabilitacyjnych, sportowych, socjalnych, turystyczno-rekreacyjnych oraz innych dedykowanych im usług i produktów przez partnerów projektu; - promowaniu przedsiębiorców i instytucji, jako przyjaznych seniorom (srebrna gospodarka); - zwiększeniu dostępu seniorom do usług i produktów sprzedawanych przez instytucje i przedsiębiorstwa w całej

	Polsce – m.in. we współpracy z innymi samorządami województw; - wsparciu seniorów poprzez wzmocnienie ich kondycji finansowej; - promocji Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako przyjaznego seniorom.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	17 109 (liczba wydanych Kart Seniora)
Obszar realizacji	województwo warmińsko-mazurskie
Źródło finansowania	Nie dotyczy
Nazwa/rodzaj praktyki	Centrum Informacji i Koordynacji na Rzecz Osób Niesamodzielnych i ich Rodzin „Regionalna Strefa Pomocy”
Realizator/współrealizator	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa
Okres realizacji (od-do)	od 01.06.2024 r. do 31.12.2024 r.
Do kogo jest skierowana?	Opiekunowie nieformalni osób niesamodzielnych i starszych
Syntetyczny opis praktyki	Celem projektu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności w sprawowaniu opieki nad starszą osobą niesamodzielną. Proponowane wsparcie: - szkoła dla opiekunów- spotkanie z pielęgniarką oraz fizjoterapeutką, - doradca kluczowy, który będzie kontaktował się z rodzinami i udzielał wsparcia informacyjnego, przeprowadzi wywiad ustalając jakie są kluczowe problemy danej rodziny i dopasuje rozwiązanie do potrzeb, - doradcy specjalistyczni, m.in. prawnik, psycholog, pielęgniarka, fizjoterapeuta, do dyspozycji zarówno dla pacjenta szpitala, jak i jego rodziny, - Rzecznik Praw Osób Starszych, który w razie potrzeby będzie interweniował w wypadku łamania praw osób starszych, - wolontariusze/ki – realizować będą działania takie jak np. pomoc sąsiedzka, wspierać rodziny z osobą zależną w codziennym funkcjonowaniu (np. pomoc w przewożeniu osoby zależnej na rehabilitację, pomoc w transporcie sprzętu rehabilitacyjnego, opieka nad osobami zależnymi w czasie przeznaczonym na uczestnictwo w projekcie itp.).
Przybliżona liczba osób uczestniczących	28
Obszar realizacji	województwo warmińsko-mazurskie - głównie mieszkańcy Olsztyna
Źródło finansowania	samorząd województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadania „Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób – Wzrost jakości życia osób starszych”

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Wartość za 2023 r.	Wartość za 2024 r.	Prognoza* – 2030 r. (zmiana w stosunku do 2020 r.)
19	Liczba dziennych placówek wsparcia osób starszych	OZPS	99	117	141	131	131	wzrost
20	Liczba uczestników dziennych placówek wsparcia osób starszych	OZPS	4243	3491	4193	3933	3969	wzrost
21	Liczba osób starszych objętych usługami społecznymi w tym: usługami opiekuńczymi, teleopieką, wsparciem asystentów osób starszych	OZPS	5904	5070	4920	4339	5145	wzrost
22	Liczba utworzonych miejsc opieki wytchnieniowej	GMINY	nie zbierano danych	350**	347**	363**	586**	wzrost
23	Liczba poradni geriatrycznych i lekarzy geriatrów	NFZ	3 poradnie 6 lekarzy	3 poradnie 6 lekarzy	4 poradnie 8 lekarzy	4 poradnie 9 lekarzy	4 poradnie 9 lekarzy	wzrost
24	Liczba oddziałów geriatrycznych i miejsc na tych oddziałach	NFZ	0 oddziałów 0 miejsc	1 oddział 40 miejsc	2 oddziały 68 miejsc	1 oddział 28 miejsc	1 oddział 28 miejsc	wzrost
25	Liczba mieszkań chronionych wspieranych i liczba osób z nich korzystających***	OZPS	37 mieszkań 80 osób	40 mieszkań 140 osób	43 mieszkania 153 osoby	97 mieszkań**** 236 osób	100 mieszkań**** 272 osoby	wzrost
26	Liczba Uniwersytetów/Akademii Trzeciego Wieku i ich słuchaczy	ROPS	46 UTW/ATW 4042 słuchaczy	49 UTW/ATW 4000 słuchaczy	49 UTW/ATW 5000 słuchaczy	49 UTW/ATW 4500 słuchaczy	51 UTW/ATW 5040 słuchaczy	wzrost
27	Liczba gminnych rad seniorów	ROPS	14	27	30	34	32	wzrost
28	Liczba seniorskich sekcji, grup, klubów turystycznych i sportowo rekreacyjnych	ROPS	10	31	31	55	57	wzrost

* poprzez prognozę rozumiany jest oczekiwany kierunek zmian w danym wskaźniku

** liczba osób objętych usługą opieki wytchnieniowej

*** od 1 listopada 2023 r. mieszkania chronione zostały zastąpione mieszkaniami treningowymi i wspomaganyymi (zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej z dnia 28 lipca 2023 r.).

**** liczba wszystkich mieszkań treningowych i wspomaganych

Obszar III – Osoby z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny 3: Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym

Cel operacyjny 3.1: Ułatwienie dostępu do usług w zakresie zapobiegania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków

Cel operacyjny 3.2: Poprawa zapewniania dostępności i tworzenie warunków do aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym i zawodowym

Prognoza zmian:

- zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych,
- poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami,
- lepsze zaspokojenie potrzeb egzystencjalnych oraz potrzeb wyższego rzędu przez osoby z niepełnosprawnościami,
- zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in. edukacyjnej, społecznej, zawodowej,
- poprawa dostępności przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej sprawności i różnych rodzajach niepełnosprawności.

Dane statystyczne:

- Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, liczba osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 209 203, z czego liczba kobiet - 112 305 (53,7%), a liczba mężczyzn - 96 898 (46,3%).
- W 2021 r. liczba osób z niepełnosprawnościami w wieku poprodukcyjnym wyniosła 111 390 (53,2%), w wieku produkcyjnym – 85 519 (40,9%), z kolei w wieku przedprodukcyjnym – 12 294 (5,9%).
- Odsetek osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących miasta w ogóle osób z niepełnosprawnościami wyniósł w 2021 r. 61,7%, z kolei zamieszkujących obszary wiejskie – 38,3%.
- Odsetek osób z niepełnosprawnościami (niepełnosprawność prawna) o stopniu znacznym w ogóle osób z niepełnosprawnościami w 2021 r. wyniósł 28,6%, o stopniu umiarkowanym – 41,3%, o stopniu lekkim – 23,3%, z kolei w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności – 6,8%.
- Według ogólnopolskiego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), opracowanego przez GUS, w 2024 r. liczba osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w wieku aktywności zawodowej (16 lat i więcej) wyniosła 106 tys., w tym 90 tys. to osoby bierne zawodowo.
- Na koniec 2024 r., wg danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, zarejestrowanych było 2530 bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami. Największą grupę spośród nich stanowiły osoby w wieku 50-59 lat (936), a następnie w wieku 40-49 lat (626). 66% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym lub niższym. Osoby z niepełnosprawnościami legitymują się niższym, w porównaniu z osobami sprawnymi wykształceniem, w szczególności osoby z obszarów wiejskich (zarówno w województwie warmińsko-mazurskim, jak i na terenie całego kraju).

- Na koniec 2024 r., wg danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, zarejestrowane były 293 osoby z niepełnosprawnościami poszukujące pracy i niepozostające w zatrudnieniu. Biorąc pod uwagę wiek tych osób, największą grupę – 33,44% (98 osób) stanowili poszukujący pracy w wieku 40-49 lat, następnie 24,57% w wieku 50-59 lat (72 osoby), najmniejszą zaś osoby od 18 do 24 roku życia – 4,10% (12 osób). W omawianej grupie 56,31% (165 osób) posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne lub niższe.
- Spada liczba osób zatrudnionych zarówno na otwartym rynku pracy, jak i chronionym, których wynagrodzenia zostały dofinansowane w ramach Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR). W 2024 r. zatrudnione były 9874 osoby z niepełnosprawnościami, w tym: 6381 osób na otwartym rynku pracy (spadek o 118 osób w porównaniu do 2023 r.) i 3493 osoby na chronionym rynku pracy (spadek o 361 osób w stosunku do 2023 r.).
- Rośnie odsetek rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia finansowego z powodu niepełnosprawności: z 33,9% w 2021 r. do 36,2% w 2024 r., a także odsetek osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia (z 26,4% w 2021 r. do 28,4% w 2024 r.).

Realizatorzy działań

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne
- Kuratorium Oświaty w Olsztynie
- Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie
- Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie
- Okręgowy Inspektor Pracy w Olsztynie
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie
- Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie
- organizacje pozarządowe

Realizacja celów strategii

Na gruncie regionalnym, Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 marca 2021 r., przyjęto „Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2026”.

W ramach **celu operacyjnego 3.1 Strategii: Ułatwienie dostępu do usług w zakresie zapobiegania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków**, w latach 2023-2024, podejmowano następujące działania:

1. Wdrażano programy wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością.

Tabela 15. Programy wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością	2	2
Liczba osób korzystających z programów	687	737
Liczba ośrodków i punktów wczesnej interwencji dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością	13	13
Liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodków i punktów wczesnej interwencji dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością	664	598
Liczba dzieci korzystających z usług zespołów wczesnego wspomagania rozwoju	3065	3264

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z powiatowych centów pomocy rodzinie

2. Inwestowano w infrastrukturę społeczną służącą świadczeniu usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych osobom z niepełnosprawnościami.

- W latach 2023-2024 dofinansowano, ze środków PFRON, Fundacji ARGO-FUND oraz z budżetu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, doposażenie 20 placówek rehabilitacyjnych i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny, na kwotę blisko 3,5 mln zł, w 11 powiatach (bartoszyckim, braniewskim, działdowskim, ełckim, gołdapskim, kętrzyńskim, nowomiejskim, olsztyńskim, szczycieńskim, węgorzewskim i mieście Elblągu).
- Dofinansowano turnusy rehabilitacyjne - systematycznie rośnie liczba uczestników turnusów rehabilitacyjnych, jak również przeznaczanych na ten cel środków finansowych: w 2023 r. na ten cel samorządy powiatowe przeznaczyły ponad 4,5 mln zł, a w 2024 r. ponad 6 mln zł.

Tabela 16. Turnusy rehabilitacyjne w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba uczestników turnusów rehabilitacyjnych	2683	3278
Wartość dofinansowania	4 521 387 zł	6 009 829 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”

- Dofinansowano, ze środków NFZ, zakup przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych w punktach sprzedaży i wypożyczalniach sprzętu rehabilitacyjnego. Liczba dofinansowanych punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego systematycznie rośnie: w 2024 r. dofinansowano 661 tego typu miejsc (643 w 2023 r.). Systematycznie rośnie również kwota przekazywanych środków. W 2024 r. wyniosła ona 73 261 198 zł, tj. o 11 362 992 zł więcej niż w 2023 r.

Tabela 17. Dofinansowanie punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba dofinansowanych punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	643	661
Wysokość przekazanych środków	61 898 206 zł	73 261 198 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Narodowego Funduszu Zdrowia

3. Wdrażano lokalne programy i projekty dotyczące zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowania zdrowego stylu życia. W okresie sprawozdawczym ww. programy i projekty realizowano na terenie 17 powiatów.

Tabela 18. Lokalne programy i projekty dotyczące zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba programów/projektów	121	109
Liczba uczestników	38 592	57 143

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z powiatowych centrów pomocy rodzinie

4. Realizowano zadania w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.

- Zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w głównej mierze realizowane były przez środowiskowe domy samopomocy, które świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Liczba ŚDS w województwie warmińsko-mazurskim od lat pozostaje na podobnym poziomie.

Tabela 19. Środowiskowe domy samopomocy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba podmiotów	Liczba miejsc
środowiskowe domy samopomocy	2023	69+2 filie	3766
	2024	69+3 filie	3781

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

- W latach 2023-2024 na terenie województwa zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi realizowane były również przez podmioty tj. domy pomocy społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, czy też centra zdrowia psychicznego.

Tabela 20. Podmioty działające na rzecz wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
domy pomocy społecznej	31	31
warsztaty terapii zajęciowej	35	35
zakłady aktywności zawodowej	10	10
centra zdrowia psychicznego	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

W ramach **celu operacyjnego 3.2 Strategii: Poprawa zapewniania dostępności i tworzenie warunków do aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym i zawodowym**, w latach 2023-2024, podejmowano następujące działania:

1. Wyrównywanie szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez działalność podmiotów, tj.: specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze.

Tabela 21. Podmioty działające na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
oddziały specjalne przy szkołach podstawowych	8	*
liczba uczniów w oddziałach specjalnych przy szkołach podstawowych	17	*
specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	23	*
liczba wychowanków specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych	716	*
ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze	7	*
liczba wychowanków ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych	305	*

* brak danych za 2024 r. na etapie opracowywania raportu

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

2. Wspieranie działalności ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, w tym w zakresie usług terapeutycznych, rehabilitacyjnych, psychologicznych, opiekuńczych.

Tabela 22. Ośrodki wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba ośrodków i punktów wsparcia	89	93
Liczba osób korzystających	11,4 tys.	14,4 tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z powiatowych centrów pomocy rodzinie

3. Organizowanie szkoleń dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem - według danych z powiatowych centrów pomocy rodzinie, MOPS Olsztyn oraz ECUS, w latach 2023-2024, na terenie województwa przeprowadzono ponad 170 szkoleń dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem; liczba uczestników tych szkoleń to blisko 2 tysiące osób.
4. Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.
 - Innowacyjną metodą wsparcia osób z niepełnosprawnościami są tzw. Kręgi Wsparcia, mające na celu przygotowanie osoby z niepełnosprawnością intelektualną do samodzielnego funkcjonowania w swoim środowisku. W okresie sprawozdawczym przedsięwzięcie to wdrażane było w ramach działań organizacji pozarządowych - w 2023 r. na terenie 3 powiatów (bartoszyckiego, nowomiejskiego i ostródzkiego) funkcjonowało 28 kręgów, które objęły 116 osób, natomiast w 2024 r. na terenie 4 powiatów (bartoszyckiego, nowomiejskiego, ostródzkiego oraz w mieście Elbląg) funkcjonowało 41 kręgów, obejmujących opieką 90 osób.
 - W latach 2023-2024 jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego realizowały również działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami lub z ich udziałem w ramach programów rządowych tj.:
 - „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - wsparciem objęto 3762 osoby z orzeczeniem o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności, kwota dofinansowania w tym okresie wyniosła 52 916 tys. zł;
 - „Opieka wytchnieniowa” - wsparciem objęto 1531 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, dzieci z orzeczeniem

o niepełnosprawności oraz członków ich rodzin lub opiekunów; kwota dofinansowania w tym okresie wyniosła 7 270 tys. zł;

- „Centra opiekuńczo-mieszkalne” – w 2023 r. - 4, a w 2024 r. - 5 jednostek otrzymało dofinansowanie. Kwota dofinansowania w tym okresie wyniosła 9 308 tys. zł; utworzono m.in. Centrum opiekuńczo-mieszkalne w Powiecie Oleckim z 12 miejscami całodobowymi. Tworzone jest kolejne Centrum w Gminie Bisztynek na 20 miejsc;
 - „Opieka 75+” - w latach 2023-2024 wsparciem objęto 1939 osób, a łączny koszt dofinansowania ww. programu wyniósł ponad 8 milionów złotych;
 - „Za życiem” - pozyskano środki z rezerwy celowej budżetu państwa z przeznaczeniem na utworzenie nowych mieszkań wspomaganych w Gminie Miłki oraz Mieście Lubawa.
- Powiatowe centra pomocy rodzinie przekazują także środki finansowe na dofinansowanie działań w obszarze sportu, kultury, rekreacji, turystyki osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym bez osobowości prawnej. W 2024 r. dofinansowano 138 imprez, a wartość dofinansowania wyniosła ponad 1 550 tys. zł. Z roku na rok rośnie liczba przekazywanych środków finansowych, natomiast zanotowano spadek liczby dofinansowanych imprez.

Tabela 23. Dofinansowanie działań w obszarze sportu, kultury, rekreacji, turystyki osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym bez osobowości prawnej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba dofinansowanych imprez	149	138
Liczba niepełnosprawnych uczestników	9025	9569
Wartość dofinansowania	1 351 924 zł	1 550 891 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”

5. Zwiększanie aktywności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy.

- Działania aktywizujące dofinansowane w ramach RPO WiM 2014-2020/FEWiM 2021-2027:
 - realizowane przez powiatowe urzędy pracy - w latach 2023-2024, wsparciem objęto łącznie 418 osób, z tego 252 podjęły zatrudnienie, a 20 uzyskało kwalifikacje zawodowe;
 - realizowane w ramach Osi Priorytetowej 11 Włączenie społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 - w 2023 r. realizowano 16 projektów skierowanych wyłącznie do osób z niepełnosprawnościami (583 osoby) oraz 43 projekty, które nie były bezpośrednio kierowane do osób z niepełnosprawnościami, a w których uczestniczyły osoby z niepełnosprawnościami (191 osób);
 - realizowane w ramach regionalnego programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027 (Priorytet 9: Włączenie i integracja EFS+) wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej realizowanego przez akredytowane regionalne Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej - w 2024 r. realizowano 4 projekty, w których uczestniczyły m.in. osoby z niepełnosprawnościami (30 osób) na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych 118 728 567,40 zł. Zakres wsparcia obejmował m.in.

tworzenie i początkowe utrzymanie nowych miejsc pracy w nowych i istniejących przedsiębiorstwach społecznych poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe, usługi na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie np. działania animacyjne, inkubacyjne i biznesowe.

- Działania finansowane z różnych źródeł (środki Funduszu Pracy, PFRON, POWER, EFS, własne samorządów powiatów), m.in.: projekty/zadania dzięki którym 808 osób (393 w 2023 r. i 415 w 2024 r.) skorzystało z instrumentów aktywnej integracji, w tym ze szkoleń, pośrednictwa pracy, poradnictwa, staży, robót publicznych, prac interwencyjnych, społecznie użytecznych, zatrudnienia wspieranego, itp.
- Dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej: w latach 2023-2024 na ten cel, ze środków PFRON, Funduszu Pracy, EFS, POWER, RPO WiM 2014-2020, przeznaczono łącznie 2 192 369,00 zł., dzięki czemu 63 osoby z niepełnosprawnościami otrzymały jednorazową pomoc finansową.
- Działalność zakładów pracy chronionej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 24. Zakłady pracy chronionej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba zakładów pracy chronionej	30	24
Liczba zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami	2417	1588

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

- Inicjatywy i przedsięwzięcia służące promowaniu i upowszechnianiu dobrych praktyk realizowane przez powiatowe urzędy pracy, w tym m.in.: targi pracy, konferencje, spotkania. W latach 2023-2024 powiatowe urzędy pracy podejmowały następujące działania:
 - informowano osoby z niepełnosprawnościami o dostępnych projektach i formach wsparcia (szkolenia, doradztwo, zatrudnienie wspomagane),
 - współpracowano w tym zakresie z organizacjami i fundacjami realizującymi działania na rzecz aktywizacji zawodowej,
 - organizowano/współorganizowano spotkania z przedstawicielami instytucji szkoleniowych i doradczych,
 - wspierano rekrutację do projektów o charakterze integracyjnym i zawodowym,
 - upowszechniano informacje także wśród pracodawców, promując zatrudnienie tej grupy osób,
 - upowszechniano, na wniosek innych podmiotów, na terenie swojej działalności i stronie internetowej informacje o przedsięwzięciach/projektach adresowanych do osób z niepełnosprawnościami,
 - zorganizowano (Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie we współpracy z Centrum Szkoleń Branżowych Warmińsko-Mazurskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Olsztynie oraz szkołami ponadpodstawowymi i lokalnymi pracodawcami) wydarzenie „Miasteczko zawodów”, które miało na celu zapoznanie uczniów szkół podstawowych, wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im.

K. Makuszyńskiego w Olsztynie, Branżowej Szkoły I Stopnia nr 7 dla Uczniów Niepełnosprawnych w Olsztynie, Zespołu Placówek Edukacyjnych w Olsztynie z praktycznymi aspektami prezentowanych zawodów oraz umożliwiło skorzystanie z usług doradcy zawodowego.

6. Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami - łącznie w latach 2023-2024 przekazano na ten cel, ze środków PFRON, prawie 17 500 tys. zł. Z roku na rok wzrosła także liczba osób, które skorzystały ze wsparcia.

Tabela 25. Dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie	1408	1788
Wartość dofinansowania	7 926 766 zł	9 482 274 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”

- W latach 2023-2024 powiaty realizowały program „Aktywny samorząd”, adresowany do indywidualnych osób z niepełnosprawnościami (realizacja zadań związanych z wyeliminowaniem lub zmniejszeniem barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji). W ww. okresie, w ramach programu, dofinansowano ponad 3,1 tys. świadczeń na ponad 16 000 000 zł.

Tabela 26. Program „Aktywny samorząd” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba świadczeń	1353	1810
Wartość dofinansowania	7 633 492 zł	8 634 107 zł
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z form wsparcia pomocy społecznej	3243	4722

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”

- W ramach *Programu wyrównania różnic między regionami III*, w latach 2023-2024, łącznie 11 powiatów skorzystało z dofinansowania likwidacji barier komunikacyjnych w kwocie ponad 1 000 000 zł., natomiast bariery transportowe likwidowano w 20 powiatach na kwotę przekraczającą 9 700 000 zł.
- W latach 2023-2024 92 gminy oraz 19 powiatów podjęło działania mające na celu poprawę dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej w swoich urzędach.

Działania podejmowane przez samorząd województwa, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Dofinansowanie, ze środków PFRON, będących w dyspozycji samorządu województwa, robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji

W 2023 r. dofinansowano ze środków PFRON będących w dyspozycji samorządu województwa warmińsko-mazurskiego, roboty budowlane w 3 obiektach służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób z niepełnosprawnościami. Łącznie przekazano

środki finansowe w wysokości 1 401 160,00 zł: Powiatowi Ostródzkiemu na „Rozbudowę bazy rehabilitacyjnej Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Szymanowie” Gminie Kisielice na „Budowę sali sportowej dla osób niepełnosprawnych w tym dzieci i młodzieży do rehabilitacji i rekreacji przy Szkole Podstawowej w Łęgowie wraz z adaptacją istniejących pomieszczeń na cele socjalne” oraz Domowi Pomocy Społecznej w Giżycku na „Wymianę dźwigu osobowego dla osób niepełnosprawnych w Domu Pomocy Społecznej w Giżycku”.

W 2024 r. w ramach ww. środków dofinansowano roboty budowlane w 7 obiektach służących rehabilitacji w łącznej wysokości 2 856 899,00 zł. Wsparcie otrzymały podmioty: Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Iławskiego Promyk, Gmina Iłowo-Osada, Powiat Olsztyński, Powiat Lidzbarski, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Ostródzie, Powiat Ostródzki, Gmina Kisielice.

Dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej

W 2023 r. dofinansowano koszty tworzenia Powiatowego Zakładu Aktywności Zawodowej w Kętrzynie na kwotę 2 387 491,47 zł oraz koszty działania wszystkich 10 zakładów aktywności zawodowej funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na kwotę 12 053 389,00 zł. Na dofinansowanie (łącznie 14 440 880,47 zł) złożyły się środki PFRON będące w dyspozycji samorządu województwa warmińsko-mazurskiego w wysokości 13 857 742,47 zł oraz środki budżetu Województwa w wysokości 583 138,00 zł.

W 2024 r. dofinansowano koszty działania 10 zakładów aktywności zawodowej funkcjonujących na terenie województwa na łączną kwotę 15 844 437,00 zł. Na dofinansowanie złożyły się środki PFRON będące w dyspozycji samorządu województwa warmińsko-mazurskiego w wysokości 14 834 637 zł oraz środki budżetu samorządu w wysokości 1 009 800,00 zł.

Zlecanie zadań organizacjom pozarządowym

W 2023 r. dwunastu organizacjom pozarządowym zlecono, ze środków PFRON, 13 zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej oraz społecznej osób z niepełnosprawnościami, na łączną kwotę ok. 500 tys. zł. Całkowita wartość realizowanych zadań wyniosła 595 tys. zł. W projektach łącznie uczestniczyły 1522 osoby. Podjęte działania umożliwiły tym osobom szerszy udział w życiu społecznym i integrację ze środowiskiem, co może przyczynić się do poprawy jakości życia tych osób i członków ich rodzin.

W 2024 r. z kolei zlecono dwudziestu ośmiu organizacjom pozarządowym, 36 zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej oraz społecznej osób z niepełnosprawnościami, na łączną kwotę ok. 1,3 mln zł (o 847 tys. zł więcej niż w 2023 r.). Całkowita wartość realizowanych zadań wyniosła 1,6 mln zł. W projektach łącznie uczestniczyło 2630 osób z niepełnosprawnościami.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	1. Systematycznie prowadzone są szkolenia kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu zawodowym, społecznym i integracji ze środowiskiem. 2. Działania aktywizujące osoby z niepełnosprawnościami, z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze zawodowym, mające na celu przywrócenie osobom wykluczonym oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym możliwości lub zdolności zatrudnienia. 3. Znaczna część jednostek publicznych podjęła działania w zakresie zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej, co pozwala przypuszczać, że w kolejnych latach będzie się poprawiać dostępność cyfrowa, informacyjno-komunikacyjna i architektoniczna tych podmiotów. 4. Dostęp do środków finansowych w ramach środków europejskich na lata 2021-2027 na działania zwiększające aktywność osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.
NEGATYWY	1. Niewystarczające działania na rzecz wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami i zagrożonych niepełnosprawnością, nie we wszystkich powiatach funkcjonują ośrodki i punkty wczesnej interwencji. 2. Utrudniony dostęp do opieki psychiatrycznej, zarówno z uwagi na niedostateczną liczbę placówek, jak i deficyt lekarzy specjalistów psychiatrii. Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci i młodzieży, w większości powiatów korzystają one z placówek i specjalistów dla dorosłych lub w ogóle nie korzystają z pomocy. 3. Niewystarczający dostęp osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów do usług społecznych i zdrowotnych, w szczególności w miejscu zamieszkania (w tym specjalistycznych usług, asystenta osoby z niepełnosprawnością, opieki wytchnieniowej, psychologa, terapeuty).

Rekomendacje:

1. Zintensyfikowanie działań na rzecz wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami i zagrożonych niepełnosprawnością, zwiększanie dostępności do ośrodków i punktów wczesnej interwencji.
2. Podejmowanie szerszych działań na rzecz zwiększenia dostępu do opieki psychiatrycznej, zarówno dla dorosłych, jak i dzieci.
3. Rozwijanie usług społecznych i zdrowotnych oraz usług wspierających samodzielność osób z niepełnosprawnością w obszarze mieszkaniowym.
4. Wzmacnianie kompetencji i doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej oraz organizacji społecznych, w tym wzmacnianie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej zdolnych do realizacji usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Dobre praktyki

Nazwa/rodzaj praktyki	
Realizator/współrealizator	Ośrodek Wsparcia i Testów w Olsztynie
Okres realizacji (od-do)	2023 - 2024
Do kogo jest skierowana?	wszyscy mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego z orzeczoną niepełnosprawnością
Syntetyczny opis praktyki	Ośrodek Wsparcia i Testów w Olsztynie funkcjonuje w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”. Został powołany przy Specjalistycznym Centrum Wspierającym Edukację Włączającą w Olsztynie i ma stanowić spójny system wsparcia dla osób z niepełnosprawnością oraz specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Bazuje na wiedzy i umiejętnościach grona ekspertów (rehabilitantów, logopedów, surdopedagogów, tyflopédagogów, oligofrenopedagogów), którzy oferują specjalistyczne wsparcie, konsultacje oraz pomoc w doborze i wypożyczeniu nowoczesnego sprzętu wspierającego i asystującego dla osób z niepełnosprawnością. Ośrodek Wsparcia i Testów w Olsztynie: – świadczy porady osobom z niepełnosprawnością w zakresie doboru właściwych do aktualnych potrzeb technologii asystujących, – prowadzi wstępny instruktaż z obsługi sprzętu, urządzeń i oprogramowania zaproponowanego do zaopatrzenia dla osób z niepełnosprawnością lub dla członków ich rodzin i opiekunów, – prowadzi wypożyczalnię celem testowania sprzętu, urządzeń i oprogramowania w warunkach domowych przez osoby z niepełnosprawnością, – oferuje porady członkom rodzin osób z niepełnosprawnością ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących: bezpiecznego użytkowania udostępnianego sprzętu, poruszania się przy jego pomocy, zwiększenia aktywności życiowej, samodzielności i zaradności osobistej przy użyciu technologii asystujących, podnoszenia umiejętności sprawowania opieki nad osobą z niepełnosprawnością.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	W 2023 r. objęto szkoleniami oraz instruktażem z zakresu możliwości wykorzystania technologii asystujących 304 osoby oraz udzielono 505 porad. W 2024 r. objęto szkoleniami oraz instruktażem z zakresu możliwości wykorzystania technologii asystujących 334 osoby oraz udzielono 784 porad.
Obszar realizacji	województwo warmińsko-mazurskie
Źródło finansowania	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Wartość za 2023 r.	Wartość za 2024 r.	Prognoza* – 2030 r. (zmiana w stosunku do 2020 r.)
29	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby w liczbie osób i rodzin objętych pomocą społeczną	OZPS	niepełnosprawność					
			26,7% osób 34,3% rodzin	26,4% osób 33,9% rodzin	26,7% osób 34,6% rodzin	27,7% osób 36,0% rodzin	28,4% osób 36,2% rodzin	spadek
			długotrwała i ciężka choroba					
			32,5% osób 41,7% rodzin	33,0% osób 42,4% rodzin	33,6% osób 43,3% rodzin	35,2% osób 45,8% rodzin	37,1% osób 47,3% rodzin	spadek
30	Liczba lekarzy psychiatrów, w tym psychiatrów dziecięcych	NFZ	119/8	117/10	128/11	138/13	140/15	wzrost
31	Liczba powiatów, na terenie których w danym roku funkcjonował co najmniej jeden podmiot/ placówka zdrowia psychicznego na kontrakcie z NFZ, w tym liczba osób korzystających	NFZ	20/49 798	20/57 605	20/58 751	20/57 338	20/58 505	wzrost
32	Liczba osób, które skorzystały z oferty centrów zdrowia psychicznego	NFZ	5145	5111	6362	12 571	13 029	wzrost
33	Liczba dzieci korzystających z usług zespołów wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	ROPS	1292	2430	2680	3065	3264	wzrost
34	Liczba dzieci z niepełnosprawnościami objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły	ROPS	9815	10 151	10 982	12 463	14 037	wzrost
35	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały w środowisku lokalnym z obiektów służących rehabilitacji, wspartych m. in. ze środków PFRON	ROPS	Ponad 2,7 tys.	1017	692	1 480	557	wzrost

36	Liczba osób korzystających z usług ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami	ROPS	32 119	41 911	16 553	11 438	14 387	wzrost
37	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją społeczną i zawodową	ROPS	61 556	77 024	54 522	45 029	47 730	wzrost
38	Liczba osób z niepełnosprawnościami – bezrobotnych, poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, które podjęły pracę, w tym w ramach samozatrudnienia	ROPS	1790	1980	2122	2083	1982	wzrost
39	Liczba podmiotów publicznych, które podjęły działania mające na celu zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom z niepełnosprawnościami	ROPS	-	137	138	150	117	wzrost
40	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z dofinansowań likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z ich indywidualnymi potrzebami	ROPS	1057	1677	1280	1408	1787	wzrost
41	Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	ROPS	387**	411**	368**	357**	412**	wzrost
42	Wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w wieku 15-64 lata	GUS/ BDL	19,4%	24,30%	25,80%	23,3%	23,2%	wzrost

* poprzez prognozę rozumiany jest oczekiwany kierunek zmian w danym wskaźniku

** liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków z likwidacji barier architektonicznych według danych z powiatowych centrów pomocy rodzinie

Obszar IV – Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy

Cel strategiczny 4: Zintegrowanie i wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami oraz zjawiskiem przemocy

Cel operacyjny 4.1: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki

Cel operacyjny 4.2: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych

Cel operacyjny 4.3: Zwiększanie wsparcia i ochrony osób zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz wspieranie działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc

Prognoza zmian:

- zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w obszarach uzależnień i przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności działań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia,
- wzmocnienie systemu pomocy i wsparcia osób zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień oraz przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie skali zagrożenia i występowania uzależnień, w szczególności wśród dzieci i młodzieży,
- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinach zamieszkujących województwo,
- skuteczna aktywizacja społeczna i zawodowa osób uzależnionych.

Dane statystyczne

- W województwie warmińsko-mazurskim w 2024 r. o 18% względem 2023 r. wzrosła liczba osób doznających przemocy domowej – w 2024 r. – 3326; w 2023 r. – 2830.
- Najliczniejszą grupę osób doznających przemocy domowej stanowią kobiety – w 2024 r. były to 1963 kobiety (59%); w 2023 r. – 1899 takich przypadków (67%).
- Z roku na rok zmienia się liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” – w 2022 r. było to 3097 osób, w 2023 r. – 3262 osoby, a w 2024 r. – 2306 osób (spadek o 29% między rokiem 2023 a 2024)¹.
- Najczęściej przemocy wobec osób najbliższych dopuszczali się mężczyźni, których w 2024 r. odnotowano 2047 (w 2023 r. – 2135).
- W 2024 r. odnotowano wzrost liczby zatrzymanych w związku ze stosowaniem przemocy domowej – o 23% osób więcej w stosunku do 2023 r. (w 2024 r. – 918 osób; w 2023 r. – 749 osób). Wskaźnik ten od lat raz rośnie, raz maleje, przy jednoczesnym zachowaniu trendu świadczącego o tym, że to mężczyźni stanowią zdecydowaną przewagę wśród osób zatrzymanych w związku z podejrzeniem o stosowanie przemocy domowej (w 2024 r. – 94,4%; w 2023 r. – 94,8%).

¹ Sprawozdanie z działań profilaktycznych Policji na rzecz zapobiegania patologii społecznej w 2024 r.

- W 2024 r. na działania związane z realizacją zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy przeznaczono z budżetu samorządu województwa kwotę 252 453 zł – to o 105 388 zł więcej niż w 2023 r., tj. 147 065 zł.
- Zwiększyła się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby osób w tych rodzinach – w 2023 r. z ww. wsparcia skorzystało 2968 rodzin (4360 osób w tych rodzinach), z kolei w 2024 r. – 3023 rodziny (4302 osoby w tych rodzinach).
- W województwie warmińsko-mazurskim maleje liczba punktów sprzedaży alkoholu - z 4715 w 2022 r. do 4579 w 2023 r. Przy malejącej liczbie punktów sprzedaży nieznacznie wzrasta liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt – wzrost z 288 w 2022 r. do 294 w 2023 r.²
- Wśród osób uzależnionych od alkoholu, wzrosło zainteresowanie psychoterapią zarówno indywidualną – z 5094 pacjentów w 2023 r. do 5302 pacjentów w 2024 r., jak i grupową – wzrost z 2009 osób w 2023 r. do 2135 osób w 2024 r.
- Z roku na rok zmienia się zaangażowanie dorosłych w realizację programów profilaktycznych. Wynika to głównie z wyborów konkretnych programów do realizacji w szkołach i innych placówkach w danym roku – część z nich zakłada głównie pracę z dziećmi i młodzieżą, a inne włączają do pracy również rodziców lub obejmują przeszkolenie nauczycieli. Między 2023 r. a 2024 r. odnotowano spadek wskaźnika udziału rodziców z 51 519 osób do 23 598 osób oraz wzrost wskaźnika zaangażowania nauczycieli i wychowawców w realizację programów z 4151 osób do 5049 osób. W 2023 r. w szkolnych i pozaszkolnych programach uczestniczyło 83 560 uczniów, a w 2024 r. – 79 809 uczniów.
- W ostatnich latach wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii: 2023 r. – 224 rodziny, w 2024 r. – 274 rodziny.
- Coraz więcej osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol decyduje się zarówno na psychoterapię indywidualną (wzrost z 549 pacjentów w 2023 r. do 570 pacjentów w 2024 r.), jak i grupową (wzrost z 84 osób w 2023 r. do 90 osób w 2024 r.).

Realizatorzy działań

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, w tym ośrodki pomocy społecznej i centra usług społecznych, a także grupy tworzone przy samorządach (gminne komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, zespoły interdyscyplinarne oraz grupy diagnostyczno-pomocowe ds. przeciwdziałania przemocy domowej)
- ośrodki leczenia uzależnień, w tym te, dla których samorząd województwa jest organem założycielskim oraz inne podmioty prowadzące leczenie oraz terapię uzależnień
- organizacje pozarządowe
- policja i przedstawiciele innych służb

² Brak danych za 2024 r. w momencie opracowywania raportu

- Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie
- Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ w Olsztynie
- wojewódzka oraz powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne
- świetlice oraz inne podmioty z programami socjoterapeutycznymi oraz opiekuńczo-wychowawczymi
- centra i kluby integracji społecznej
- Kuratorium Oświaty oraz inne jednostki oświatowe, w tym szkoły
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej
- punkty konsultacyjne dla osób doznających przemocy domowej

Realizacja celów strategii

Uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 sierpnia 2022 r. przyjęto „Warmińsko-Mazurski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026”, z kolei Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 5 stycznia 2021 r. został przyjęty, a Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 25 września 2023 r. został zaktualizowany „Warmińsko-Mazurski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2026”. Programy te wyznaczają kierunki działań niezbędne do podjęcia przez wszystkie podmioty w ramach profilaktyki uzależnień oraz wsparcia osób zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy.

W ramach **celu operacyjnego 4.1 Strategii: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki**, w latach 2023-2024, realizowano n.w. działania:

1. Programy profilaktyczne i promocja zdrowia psychicznego.

- Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne - realizatorzy programów profilaktycznych realizują głównie programy skupiające się na profilaktyce uniwersalnej. Dużo rzadziej korzystają z programów z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej – zarówno rekomendowanych, jak i również autorskich, spoza systemu rekomendacji.

Tabela 27. Uczestnicy szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba nauczycieli i wychowawców	4151	5049
Liczba rodziców	51 519	23 598
Liczba uczniów	83 560	79 809

Źródło: Raport z realizacji Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 za dany rok

- W 2023 r. 40%, a w 2024 r. 52% gmin województwa warmińsko-mazurskiego realizowało przynajmniej jeden program rekomendowany, najczęściej były to programy:
 - Przyjaciele Zippiego – program z zakresu ochrony zdrowia;
 - Spójrz inaczej – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
 - Program Domowych Detektywów – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;

- Debata – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
 - Unplugged – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
 - Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
 - Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej – program z zakresu ochrony zdrowia oraz profilaktyki uniwersalnej.
2. Spotkania, kampanie oraz programy informacyjno-edukacyjne.
- Program pn. „Zanim będzie za późno” - program skierowany do rodziców uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, realizowany jest na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie oraz Kuratorium Oświaty w Olsztynie, przy współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie, komendami powiatowymi oraz miejskimi policji, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz mediami lokalnymi. W 2024 r. zrealizowano 42 spotkania, w których uczestniczyło ponad 1900 rodziców i opiekunów uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Podczas spotkań poruszono kwestie konsekwencji zdrowotnych oraz prawnych związanych z zażywaniem środków odurzających.
 - Kampanie i akcje lokalne oraz krajowe w samorządach gminnych, m.in.: w 2023 r. - Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł”, Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci”, „W ciąży bez alkoholu”, „Dzień Bezpiecznego Internetu”, „Rodzina na tak”; w 2024 r. – Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł”, Kampania „Reaguj na przemoc”, „Narkotyki – to mnie nie kręci”, „FASD – ciąża bez alkoholu”, „Rodzina na tak”, „Dzieciństwo bez przemocy”.
3. Działania zmierzające do ograniczenia dostępu do alkoholu, m.in. poprzez wspieranie prowadzenia efektywnych polityk lokalnych w zakresie produkcji, dystrybucji, sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych.
- W 2024 r. w 12 gminach województwa obowiązywała uchwała ograniczająca dostęp do alkoholu w godzinach nocnych; uchwałę do tej pory podjęto w następujących gminach: Olsztyn, Iława (gmina miejska), Bartoszyce (gmina miejska), Bisztynek, Braniewo (gmina wiejska), Działdowo (gmina wiejska), Jeziorany, Kętrzyn, Markusy, Orneta, Węgorzewo, Świętajno.
 - W celu podjęcia dialogu na temat możliwości ograniczania w gminach dostępu do alkoholu zorganizowano wojewódzką naradę szkoleniową pełnomocników/koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, podczas której omówiono, m.in. wagę odpowiedzialności samorządów lokalnych w zakresie ograniczania dostępności alkoholu. W naradzie wzięło udział 46 przedstawicieli gmin województwa warmińsko-mazurskiego.
 - We współpracy z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom zorganizowano dwudniowe szkolenie pn.: „Rola gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w systemie przeciwdziałania przemocy domowej”. Do udziału zaproszono przewodniczących i członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych z województwa warmińsko-mazurskiego (59 osób).
4. W celu oceny stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, w tym m.in.: problemów uzależnień, przemocy, depresji, myśli i prób samobójczych,

z uwzględnieniem przyczyn i ich częstotliwości, a także charakterystyki osób borykających się z danym problemem, we współpracy z pracownią doradczą-badawczą EDBAD z Łodzi samorząd województwa warmińsko-mazurskiego przeprowadził w 2023 r. wojewódzkie badanie pn. „Diagnoza stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży szkół podstawowych i średnich województwa warmińsko-mazurskiego”. Dzięki badaniu zidentyfikowano również obszary wymagające pracy z kadrami pedagogicznymi w zakresie występowania zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży oraz dokonano oceny lokalnego systemu wsparcia osób po próbie samobójczej.

5. Działania wzmacniające system pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami, a także ich rodziców i opiekunów.

- Monitorowanie działań zmierzających do podnoszenia jakości usług świadczonych na rzecz dzieci i młodzieży, m.in. w placówkach realizujących programy socjoterapeutyczne oraz opiekuńczo-wychowawcze.

Tabela 28. Placówki z programem socjoterapeutycznym oraz opiekuńczo-wychowawczym w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba placówek realizujących zadania z programem socjoterapeutycznym	24	32
Liczba uczestników programów socjoterapeutycznych	620	811
Liczba placówek realizujących zadania z programem opiekuńczo-wychowawczym	106	114
Liczba uczestników programów opiekuńczo-wychowawczych	3511	4249

Źródło: Raport z realizacji Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 za dany rok

W ramach **celu operacyjnego 4.2 Strategii: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych**, w latach 2023-2024, realizowano działania w zakresie:

1. Wspierania funkcjonowania centrów i klubów integracji społecznej, które pełnią istotną funkcję w działaniach profilaktycznych i są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka - osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków po ukończonym procesie leczenia. W ciągu ostatnich kilku lat zwiększa się liczba centrów integracji społecznej, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby klubów integracji społecznej.

Tabela 29. Liczba CIS i KIS w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Centra integracji społecznej	13	14
Liczba uczestników CIS	1927	2711
Kluby integracji społecznej	45	43
Liczba uczestników KIS	739	753

Źródło: Raport z realizacji Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 za dany rok

2. Wsparcia systemu redukcji szkód – samorząd województwa warmińsko-mazurskiego przekazał dofinansowanie w wysokości 16 720 zł Poradni Profilaktyczno-

Konsultacyjnej Stowarzyszenia MONAR w Olsztynie na realizację zadania pn. „Realizacja programów reintegracji społecznej wśród osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych”. Celem zadania było utrwalenie świadomości i postaw osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, nabycie rzetelnej wiedzy i umiejętności pozwalającej uzależnionym osobom na trwałe utrzymanie abstynencji. W programie uczestniczyło 78 osób uzależnionych i współuzależnionych.

3. Zapewnienia działalności placówek, w których osoby uwiękane w przemoc oraz uzależnienia mogą otrzymać pomoc: specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, ośrodków pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, świetlic środowiskowych, przyjaznych pokoi przesłuchań dzieci, ośrodków leczenia uzależnień. W latach 2023-2024 liczba ww. placówek pozostaje na podobnym poziomie.

Tabela 30. Placówki wspierające osoby uwiękane w przemoc i uzależnienia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej	3	3
Ośrodki pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem	1	1
Świetlice środowiskowe	53	53
Przyjazne pokoje przesłuchań dzieci	21	21
Ośrodki leczenia uzależnień	33	33

Źródło: Raport z realizacji Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 za dany rok

4. Edukacji kadr oraz społeczności w zakresie FASD i zagrożeń płynących z picia alkoholu przez kobiety w ciąży i planujące posiadanie potomstwa.
 - W 2023 r.: dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych, realizacja programu profilaktyczno-edukacyjnego „FAS – biorę odpowiedzialność” w szkołach średnich, szkolenia: „Charakterystyka FASD, rozpoznanie, dostosowanie oddziaływań”, „W ciąży bez alkoholu”, „Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) - profilaktyka, diagnoza i terapia, „Złożoność problemów dzieci z FASD”, zakup i dystrybucja książek „FAScynujące dzieci”, warsztaty dla personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorców picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol oraz na temat FASD, kampanie dotyczące ciąży bez alkoholu.
 - W 2024 r.: dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych, konferencja Płodowy Zespół Alkoholowy, kampanie: „Profilaktyka FASD – ciąża bez alkoholu”, „Wokół FASD”, „Woda – TAK, alkohol – NIE”, „Ciąża bez alkoholu”, „Lokalny system profilaktyki, FASD oraz pomocy dzieciom z FASD i ich rodzinom – od teorii do praktycznych działań”.

W ramach **celu operacyjnego 4.3 Strategii: Zwiększanie wsparcia i ochrony osób zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz wspieranie działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc**, w latach 2023-2024, realizowano następujące działania:

1. Funkcjonowanie w województwie „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci” - działalność pomieszczeń jest corocznie monitorowana; obecnie w województwie funkcjonuje 21 takich pokoi.

Tabela 31. Funkcjonowanie „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba działających przyjaznych pokoi przesłuchań dzieci	21	21
Liczba przeprowadzonych przesłuchań (policyjnych, prokuratorskich, sędziowskich)	421	690
Liczba posiedzeń składu sędziowskiego	253	344
Liczba przeprowadzonych badań (psychologicznych, pedagogicznych, innych)	223	198

Źródło: Raport z realizacji Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 za dany rok

- Realizowano programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową – w 2024 r. tego typu programy realizowało 19 powiatów.

Tabela 32. Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba osób przystępujących do programów	409	445
Liczba osób kończących program	295 (72%)	337 (76%)
Liczba osób powracających do stosowania przemocy	28 (9%)	*

*brak danych za 2024 r.

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Warmińsko-Mazurskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2026” za dany rok

- Podejmowano liczne działania informacyjno-edukacyjne w celu ograniczenia zjawiska przemocy domowej.

 - W monitorowanym okresie na terenie województwa przedstawiciele różnych podmiotów, a szczególnie funkcjonariusze Policji, prowadzili działalność informacyjno-edukacyjną w celu ograniczenia zjawiska przemocy domowej.
 - W ramach zwiększenia skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w 2024 r. policjanci z Wydziału Prewencji KWP w Olsztynie w okresie od 21 do 25 października 2024 r. przeprowadzili akcję: „Tydzień świadomości przemocy domowej na Warmii i Mazurach”; w ramach przedsięwzięcia m.in. wytypowano 3 miasta powiatowe (Iława, Szczytno, Nowe Miasto Lubawskie), w których pojawił się PowerON – Punkt Mobilny Pomocy Ofiarom Przestępstw.
 - Wojewódzki koordynator ds. procedury przeciwdziałania przemocy domowej w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Olsztynie na mocy obowiązujących przepisów pozyskał od Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wykaz placówek zapewniających miejsca noclegowe/pomoc dla osób pozostających w kryzysie zjawiska przemocy domowej; wykazy te zostały zamieszczone na stronie internetowej Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie oraz podległych jednostek Policji, w celu dalszego ich wykorzystania w celach służbowych.

Działania podejmowane przez samorząd województwa, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Dofinansowanie programów zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego

W 2023 r. samorząd województwa warmińsko-mazurskiego przekazał łącznie 40 tys. zł na dofinansowanie dwóch programów zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, realizowanych przez Fundację Centrum Działań Profilaktycznych, z których skorzystało łącznie 411 osób.

Dofinansowano również dwa programy profilaktyczne na łączną kwotę 40 tys. zł, spoza systemu rekomendacji, w których udział wzięło 188 osób.

W 2024 r. samorząd przekazał łącznie 97 460 zł na dofinansowanie sześciu programów zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego (w tym dwa z obszaru przeciwdziałania przemocy i związanych z nią zachowań ryzykownych). Łącznie w programach udział wzięło 851 osób.

Dofinansowano też trzy programy profilaktyczne na łączną kwotę 33 700 zł, spoza systemu rekomendacji, w których udział wzięły 73 osoby.

Szkolenia

ROPS przygotował cykl szkoleń przewidzianych dla członków i kandydatów do zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej. W 2023 r. zorganizowano szkolenie pn. Etapy pracy z osobami doświadczającymi przemocy domowej i stosującymi przemoc domową. Łącznie przeszkolono 120 osób. W 2024 r. szkoleniem pn.: „Przemoc wobec dziecka” objęto 118 osób.

W 2023 r., we współpracy z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, przeprowadzono szkolenie dla kadr pedagogicznych pn. „Dialog motywujący – skuteczne wsparcie w procesie wychowawczym”, którego celem było przygotowanie kadr pedagogicznych do realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień w środowiskach szkolnych. W szkoleniu udział wzięło 37 nauczycieli oraz pedagogów szkolnych z województwa warmińsko-mazurskiego.

Zorganizowano też szkolenie dla nauczycieli oraz pedagogów szkolnych z województwa pn. „Prewencja zachowań suicydalnych dzieci i młodzieży”. W szkoleniu uczestniczyło 80 osób.

W 2023 r. zorganizowano szkolenie skierowane do sędziów rodzinnych i kuratorów sądowych pn. „Sytuacja dziecka przebywającego w pieczy zastępczej oraz dotkniętego FASD”. Ważnym elementem szkolenia były warsztaty oparte na studium przypadku dzieci przebywających w pieczy zastępczej, podczas których uczestnicy identyfikowali style przywiązania i doświadczenia traumatyczne w życiorysach dzieci. W spotkaniu szkoleniowym udział wzięło 50 uczestników z województwa warmińsko-mazurskiego.

W porozumieniu z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom zorganizowano szkolenie dla przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Szkolenie miało na celu omówienie problemów wynikających z używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych oraz możliwości przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym. W szkoleniu udział wzięło 80 pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych z terenu województwa

Zorganizowano szkolenie dotyczące zmian do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (aktualnie przemocy domowej), w którym udział wzięli przedstawiciele różnych

instytucji pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. W szkoleniu udział wzięło 130 osób.

W 2024 r. przeprowadzono obowiązkowe szkolenie dla członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej oraz grup diagnostyczno-pomocowych w województwie warmińsko-mazurskim. Od września do grudnia osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej mogły podnieść swoje kwalifikacje dzięki internetowej platformie szkoleniowej. Szkolenie ukończyło 2639 osób.

W 2024 r. zorganizowano spotkanie szkoleniowe w formule on-line, które dotyczyło zapisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i ich interpretacji. W spotkaniu uczestniczyli specjaliści działający w obszarze przeciwdziałania przemocy z województwa warmińsko-mazurskiego – łącznie ponad 350 osób.

We współpracy z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, zorganizowano dwudniowe szkolenie pn.: „Rola gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w systemie przeciwdziałania przemocy domowej”. Szkolenie ukończyło 59 osób.

W 2024 r. zorganizowano cykl szkoleń z zakresu rozpoznawania u dzieci zagrożeń/czynników ryzyka, w tym zachowań suicydalnych i przemocowych. Do udziału w szkoleniach zaproszono: rodziny zastępcze i pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz pracowników pomocy społecznej. Łącznie przeszkolono 118 osób.

Zorganizowano również szkolenia dotyczące zachowań samobójczych dzieci i młodzieży – dla pedagogów, nauczycieli, wychowawców świetlic socjoterapeutycznych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu 3 subregionów województwa warmińsko-mazurskiego: w Olsztynie, Elblągu oraz Ełku. Kwalifikacje w tych obszarach tematycznych podniosło łącznie 160 osób.

W 2024 r. zorganizowano cykliczną naradę szkoleniową pełnomocników/koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, podczas której omówiono m.in.: standardy jakości programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego oraz proces ewaluacji programów. W naradzie wzięło udział 46 przedstawicieli gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2024 r. samorząd województwa warmińsko-mazurskiego dofinansował zadanie: „Dofinansowanie szkoleń merytorycznych dla pracowników leczenia odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim”. W ramach dotacji przeprowadzono superwizję programów terapeutycznych w 24 placówkach (łącznie 229 godzin superwizji).

Konferencje

W 2023 r. zorganizowano wojewódzką konferencję pn.: Rola samorządu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w której udział wzięli głównie przedstawiciele samorządów lokalnych i współpracujących z nimi instytucji zajmujących się obszarem profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. W konferencji udział wzięło 87 osób.

Zorganizowano też wojewódzką konferencję pn.: „E-uzależnienia – wyzwania dla współczesnej rodziny”, kierowaną do przedstawicieli samorządów lokalnych, nauczycieli oraz pedagogów szkolnych, a także innych osób i instytucji współpracujących w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. W konferencji udział wzięły 142 osoby.

W 2024 r. zorganizowano wojewódzką konferencję szkoleniową pn.: „Więzi, style przywiązania, FASD – sytuacja dziecka”, w której udział wzięli głównie przedstawiciele samorządów lokalnych, sędziowie, kuratorzy, pracownicy jednostek pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty, pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych, pracownicy naukowcy, profilaktycy i terapeuci. W konferencji udział wzięło blisko 300 osób.

Zarówno w 2023 r., jak i w 2024 r. zorganizowano konferencję w ramach Kampanii „Biała Wstążka” mającą na celu upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy domowej (głównie wobec kobiet, co jest celem nadrzędnym kampanii). Podczas konferencji wyróżnieni zostali także Kawalerowie Białej Wstążki, tj. mężczyźni, którzy zasłużyli się w pomocy kobietom doświadczającym przemocy – odznaczono 3 mężczyzn w 2023 r. i 6 mężczyzn w 2024 r.

Otwarte konkursy ofert w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

W ramach współpracy z trzecim sektorem w 2023 r. przekazano 29,5 tys. zł dwóm organizacjom pozarządowym na realizację 3 zadań w ramach otwartego konkursu ofert w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, w tym: 13 tys. zł Stowarzyszeniu Wychowanie dla Przyszłości na realizację zadania Stop Przemocy Rówieśniczej w Szkole oraz 16,5 tys. zł Fundacji Mazurymedia na realizację oraz rozpowszechnienie spotów informacyjno-edukacyjnych (audiowizualnych): Przemoc po sąsiedzku. Mówię Nie!, Ofiara przemocy. Mówię Nie!, Sprawca przemocy. Mówię Nie!, Odcienie przemocy – Mówię nie! oraz Cyberprzemoc - Mówię nie!. Łącznie z zadań skorzystało 85 tys. osób.

W 2024 r. samorząd województwa przekazał 30 000 zł trzem organizacjom pozarządowym na realizację zadań:

1. „Spójrz Inaczej” + „Spójrz Inaczej na agresję” – zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Pielęgniuje-MY Więzi;
2. „PEŁNIA ŻYCIA bez PRZEMOCY – Inicjatywa Ochrony Rodzin” – zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wychowanie Dla Przyszłości;
3. „Przemoc psychiczna wobec kobiet. Mówię Nie!” – zadanie realizowane przez Fundację MAZURYMEDIA.

Łącznie z zadań skorzystały 32 624 osoby, z czego 32 454 osoby to odbiorcy kampanii zrealizowanej przez Fundację MAZURYMEDIA.

Otwarte konkursy ofert w obszarze profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia psychicznego

W 2023 r. samorząd województwa warmińsko-mazurskiego przekazał 131,4 tys. zł siedmiu organizacjom pozarządowym na realizację zadań w ramach otwartego konkursu ofert w obszarze profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia psychicznego, z których łącznie skorzystało 103,9 tys. osób, w tym 84,8 tys. osób to odbiorcy kampanii medialnej przeprowadzonej przez Fundację Mazurymedia (kampania ABC alkozagrożeń).

W 2024 r. przekazano 160 tys. zł siedmiu organizacjom pozarządowym na realizację 10 zadań. Zrealizowane zadania obejmowały tematykę profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień zarówno od alkoholu, jak i od innych substancji psychoaktywnych.

Środki finansowe na rozwój bazy podmiotów leczenia uzależnień

W budżecie samorządu województwa warmińsko-mazurskiego co roku zabezpiecza się środki finansowe na rozwój bazy podmiotów leczenia uzależnień. Zarówno w 2023 r., jak i w 2024 r. dofinansowano: Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie, Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie, Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych DOREN im. Berty Trusiewicz w Różewcu.

W 2023 r. przekazano ponadto 50 000 zł Fundacji FAMA na wyposażenie utworzonego przez Jednostkę Centrum Integracji Społecznej FAMA w Szczytnie, w celu podniesienia jakości usług świadczonych przez Centrum na rzecz beneficjentów.

W 2024 r. przekazano 2 dofinansowania na podniesienie jakości usług oferowanych przez centra integracji społecznej:

1. Przekazano 29 400 zł Ewangelickiemu Stowarzyszeniu „Betel” na wyposażenie utworzonego przez Jednostkę Centrum Integracji Społecznej „Betel” w Szczytnie.
2. Przekazano 60 000 zł Stowarzyszeniu „Kobieta na PLUS” na wyposażenie utworzonego przez Jednostkę Centrum Integracji Społecznej w Kętrzynie.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	1. Podnoszenie umiejętności i kompetencji osób zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień wpływa na efektywną pracę z osobami uwikłanymi w uzależnienia i przemoc domową. 2. Podejmowanie przez gminy uchwał dotyczących ograniczania sprzedaży alkoholu wpływa nie tylko na zmniejszony dostęp do alkoholu, ale także na poprawę jakości życia mieszkańców. 3. Rosnąca aktywność samorządów gminnych i powiatowych w realizacji działań w ramach kampanii „Biała Wstążka” oraz akcji „Otwarte Drzwi”. 4. Podnoszenie kwalifikacji przez specjalistów pracujących w środowiskach dotkniętych przemocą, m.in. z zakresu dialogu motywującego wobec osób stosujących przemoc domową do zmian oraz w obszarze profilaktyki, pozytywnie wpływa na rozwój oferowanych usług z tego zakresu.
NEGATYWY	1. Niedostateczna wiedza (w tym głównie nauczycieli i pedagogów szkolnych) w zakresie wyboru, dostosowania i realizowania programów odpowiednich dla grup odbiorców (w tym przede wszystkim programów rekomendowanych, posiadających dowody jakości dzięki ewaluacji, z większym naciskiem na profilaktykę selektywną i wskazującą). 2. Niedostateczna wiedza realizatorów gminnych programów w zakresie zmian prawnych oraz nowych zadań nałożonych na samorządy, m.in. z zakresu uzależnień behawioralnych. 3. Brak ciągłości programów oddziałujących na osoby stosujące przemoc domową, co wpływa na nieefektywne motywowanie do zmian.

Rekomendacje:

1. Upowszechnianie programów profilaktycznych nakierowanych na dzieci i młodzież o profilu selektywnym i wskazującym.
2. Realizacja przedsięwzięć służących podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności osób zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień oraz przemocą domową.
3. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz wsparcia rodzin i dzieci, zapewniającej kompleksowość usług z zakresu ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej.
4. Potrzeba podjęcia/kontynuowania działań (tj. kampanie, szkolenia, konferencje) zachęcających społeczność lokalne i samorządy lokalne do wprowadzenia uchwał ograniczających sprzedaż alkoholu oraz prezentacja „dobrych praktyk” – statystyk w gminach, które wprowadziły tego typu ograniczenia (dot. m.in. mniejszej liczby interwencji policji, związanych z zakłócaniem porządku przez osoby będące pod wpływem alkoholu, mniejszej liczby osób odwożonych do izby wytrzeźwień, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, co wynika z wyżej wymienionych zmian).
5. Modernizacja bazy leczenia stacjonarnego dla osób uzależnionych.
6. Upowszechnianie wiedzy na temat kryzysów psychicznych wśród dzieci i młodzieży oraz rozwijanie praktycznych umiejętności nauczycieli i pedagogów szkolnych w zakresie rozpoznawania kryzysów psychicznych oraz systemu reagowania (również we współpracy z rodzicami).

Dobre praktyki

Nazwa/rodzaj praktyki	Szkoleniowe rady pedagogiczne „Przemoc, uzależnienia, zaniedbania w rodzinie – vademecum nauczyciela, wychowawcy, pedagoga”
Realizator/współrealizator	Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy
Okres realizacji (od-do)	styczeń 2024 – grudzień 2024
Do kogo jest skierowana?	kadra iławskich szkół i przedszkoli oraz żłobków
Syntetyczny opis praktyki	Szkolenia realizowane w iławskich szkołach, przedszkolach oraz żłobkach, które prowadzili: przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Iławie i członkini Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz radca prawny – członek ZI i MKRPA. W programie szkolenia: obowiązki nauczycieli, pedagogów i dyrekcji szkoły, przedszkola, żłobka wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o wychowaniu w trzeźwości, kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Przybliżenie procedur postępowania w sytuacji podejrzenia przemocy domowej – procedura Niebieskie Karty, w sytuacji sygnałów o nadużywaniu alkoholu w rodzinie – procedura sądowego zobowiązania do leczenia, w sytuacji zaniedbywania dzieci – obowiązek informowania sądu opiekuńczego.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	341
Obszar realizacji	Gmina Miejska Iława

Źródło finansowania	Miejski Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii
Nazwa/rodzaj praktyki	VenDo - forma wsparcia osób doznających przemocy domowej
Realizator/współrealizator	GOPS Piecki/ Stowarzyszenie Kobieta na PLUS
Okres realizacji (od-do)	grudzień 2024
Do kogo jest skierowana?	pracownicy GOPS oraz mieszkańcy Gminy Piecki
Syntetyczny opis praktyki	Zajęcia samoobrony i asertywności tj. VenDo opracowane przez kobiety dla kobiet. Metoda przeciwdziałania przemocy wobec kobiet ze względu na płeć oraz wpisuje się w tematykę dyskryminacji i przemocy a przede wszystkim w prawa człowieka.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	17 osób
Obszar realizacji	Gmina Piecki
Źródło finansowania	bezkosztowo

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Wartość za 2023 r.	Wartość za 2024 r.	Prognoza* – 2030 r. (zmiana w stosunku do 2020 r.)
43	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii w stosunku do ogółu osób i rodzin objętych pomocą społeczną	OZPS	przemoc					
			1,9% osób 1,2% rodzin	1,8% osób 1,2% rodzin	1,9% osób 1,2% rodzin	2,0% osób 1,3% rodzin	2,4% osób 1,5% rodzin	spadek
			alkoholizm					
			4,2% osób 6,1% rodzin	4,7% osób 6,8% rodzin	4,9% osób 7,1% rodzin	5,2% osób 7,4% rodzin	5,7% osób 8,2% rodzin	spadek
			narkomania					
44	Odsetek gmin, które ograniczyły dostęp do alkoholu	ROPS/ KCPU	0,3% osób 0,5% rodzin	0,3% osób 0,5% rodzin	0,4% osób, 0,6% rodzin	0,4% osób 0,6% rodzin	0,5% osób 0,7% rodzin	spadek
			ograniczenie sprzedaży w godzinach nocnych					
			1,7%	13%	13,8%	12,1%	10,3%	wzrost
			ograniczenie maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż					
45	Liczba zrealizowanych przez gminy programów profilaktycznych oraz liczba ich uczestników	ROPS	100%	100%	100%	100%	dane z KCPU zostaną opublikowane jesienią 2025 r.	wzrost
			liczba programów					
			152	638	967	1111	2035	wzrost
46	Liczba wspartych placówek zapewniających pomoc i wsparcie dzieciom i młodzieży z problemami oraz ich rodzicom i opiekunom	ROPS	liczba odbiorców					
			59 077	67 977	98 131	97 113	172 798	wzrost
47	Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych oraz liczba udzielonych porad	ROPS	0	0	1 (uruchomienie CIS)	1 (wyposażenie CIS)	1 (wyposażenie CIS)	wzrost
47	Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych oraz liczba udzielonych porad	ROPS	liczba poradni: 34 liczba porad: 72 090	liczba poradni: 34 liczba porad: 70 649	liczba poradni: 33 liczba porad: 70 781	liczba poradni: 35 liczba porad: 78 996	liczba poradni: 33 liczba porad: 83 329	wzrost

48	Liczba osób uzależnionych od alkoholu w województwie warmińsko-mazurskim	KCPU	6985 (dane za 2019 r.)	6074 (z PARPA-G1 liczba osób, wobec których gminne komisje prowadziły działania)	3820 (z KCPU-G1 liczba osób, wobec których gminne komisje prowadziły działania)	4101 (z KCPU-G1 liczba osób, wobec których gminne komisje prowadziły działania)	dane z KCPU zostaną opublikowane jesienią 2025 r.	spadek
49	Liczba zmodernizowanych podmiotów leczenia odwykowego i uzależnień, dostosowanych do potrzeb osób korzystających ze wsparcia	ROPS	0	2	2	3	3	wzrost
50	Liczba osób objętych wsparciem programów z zakresu redukcji szkód oraz działań w środowiskach szczególnie narażonych na uzależnienia	ROPS	80	130	0	78	40	wzrost
51	Liczba funkcjonujących „Przyjaznych Pokoi Przysłuchań Dzieci”	ROPS	18	18	21	21	21	wzrost
52	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych	ROPS	303	234	277	409	445	wzrost
53	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	ROPS	4818	4059	3582	3262	2306	spadek
54	Odsetek rodzin objętych pomocą grup roboczych w stosunku do liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	ROPS	94,9%	100%	100%	100%	100%	wzrost
55	Liczba gmin i powiatów włączających się w kampanie społeczne mobilizujące społeczność do aktywnego przeciwstawiania się przemocy w rodzinie	POWIATY GMINY	45	95	83	97	91	wzrost

* poprzez prognozę rozumiany jest oczekiwany kierunek zmian w danym wskaźniku

Obszar V – Wsparcie zatrudnienia

Cel strategiczny 5: Ograniczenie bezrobocia oraz bierności zawodowej wśród mieszkańców województwa

Cel operacyjny 5.1: Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny 5.2: Kreowanie warunków sprzyjających większej dostępności do rynku pracy

Prognoza zmian:

- zwiększenie potencjału, aktywności zawodowej i mobilności mieszkańców województwa,
- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w województwie,
- zniwelowanie barier utrudniających dostęp do rynku pracy osobom w szczególnie trudnej sytuacji,
- ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom wychowującym małe dzieci,
- ograniczenie skali długotrwałego bezrobocia.

Dane statystyczne

- W IV kwartale 2024 r. w województwie ludność aktywna zawodowo w wieku 15-89 lat (osoby pracujące i bezrobotne), liczyła 585 tys. osób, tj. o 10 tys. osób mniej niż w 2023 r. Zmniejszyła się również liczba pracujących (spadek o 18 tys. osób do poziomu 560 tys. osób).
- Wskaźnik zatrudnienia obrazujący udział pracujących w ogólnej liczbie ludności dla osób w wieku 15-89 lat wyniósł w województwie 51,9% (w kraju 56,8%). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w grupie: mężczyzn (59,6%), mieszkańców miast (53,4%), osób w wieku 35-44 lata (84,2%) oraz z wykształceniem wyższym (77,4%).
- Liczba biernych zawodowo w regionie, w porównaniu do 2023 r., zwiększyła się o 7 tys. osób. Wśród biernych zawodowo przeważają kobiety, które stanowiły 59,6%. Najczęstszymi przyczynami bierności zawodowej są: emerytura oraz nauka lub uzupełnianie kwalifikacji.
- Na koniec 2024 r. w ewidencji bezrobotnych figurowało 38 879 osób, tj. o 438 osób mniej (o 1,1%) niż w tym samym okresie w 2023 r.
- Stopa bezrobocia rejestrowanego, w grudniu 2024 r. w regionie wyniosła 8,3%.
- Problemem regionalnego rynku pracy jest utrzymujące się wysokie bezrobocie w północnych powiatach województwa położonych w bezpośrednim sąsiedztwie granicy państwa z Obwodem Królewieckim Federacji Rosyjskiej: w powiecie bartoszyckim (16,6%), kętrzyńskim (16,0%) i braniewskim (14,7%).
- W rejestrach urzędów pracy na koniec 2024 r. figurowało 18 425 osób długotrwale bezrobotnych. W porównaniu do 2023 r. ich liczba zmniejszyła się o 121 osób (o 0,7%). Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobotnych zmniejszył się do poziomu 47,4%.
- Liczba ofert pracy zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy od 2021 r. systematycznie maleje. W 2024 r. do dyspozycji bezrobotnych pozostawało 35 489 ofert – o 6,4% mniej niż w tym samym okresie 2023 r.

- Zmalała liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie ze względu na bezrobocie – w 2024 r. wyniosła 37 325, co oznacza spadek o 11,8% w porównaniu do 2023 r.

Realizatorzy działań

- Wojewódzki Urząd Pracy oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- instytucje rynku pracy: publiczne służby zatrudnienia, Ochotnicze Hufce Pracy, agencje zatrudnienia, instytucje szkoleniowe oraz instytucje dialogu społecznego i partnerstwa lokalnego
- podmioty ekonomii społecznej

Realizacja celów strategii

W latach 2023-2024 w województwie warmińsko-mazurskim realizowano szereg działań służących ograniczeniu bezrobocia oraz bierności zawodowej wśród mieszkańców województwa, co przełożyło się na realizację celu strategicznego obszaru V Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030.

W latach 2023-2024 podejmowane były działania służące sukcesywnej realizacji celów operacyjnych. W ramach **celu operacyjnego 5.1: Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym**, obejmowały one m.in.:

1. Realizację projektów i programów mających na celu aktywizację społeczną i zawodową osób bezrobotnych, biernych zawodowo i ubogich pracujących.
 - Działania na rzecz osób bezrobotnych, realizowane przez powiatowe urzędy pracy, finansowane są m.in. ze środków Funduszu Pracy. W 2024 r. poprzez udział w różnych formach aktywizacji zawodowej bezrobotnych, m.in. w zatrudnieniu subsydiowanym, szkoleniach, stażach, pracach społecznie użytecznych, zaktywizowano 12 286 osób – o 498 mniej niż przed rokiem (spadek o 3,9%). Mniejsza liczba zaktywizowanych miała związek ze spadkiem liczby osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy.

Tabela 33. Aktywizacja osób bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba zaktywizowanych osób bezrobotnych, w tym m.in.:	12 784	12 286
prace społecznie użyteczne	1041	1058
stáže	3319	3020
szkolenia	1069	1204
roboty publiczne	1153	1126
prace interwencyjne	2339	2225
refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	1377	1171
dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	1462	1292
bon na zasiedlenie	466	476

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny sytuacji na rynku pracy i realizacji zadań w zakresie polityki rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim”

- Działania finansowane ze środków programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 (FEWiM):
 - Działanie 7.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych – PUP, szczególna pomoc skierowana do osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach, kobiet oraz osób do 29 roku życia i powyżej 50 roku życia. Katalog form aktywizacji obejmował przede wszystkim poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, staże, prace interwencyjne, wyposażenie stanowiska pracy oraz dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W 2024 r. w ramach Działania 7.1 podpisano 20 umów. Do końca 2024 r. ponad 10 tys. osób rozpoczęło udział w projektach.
 - Działanie 7.2 Poprawa sytuacji zawodowej osób pracujących, wsparcie dla osób zatrudnionych na umowach cywilno-prawnych, umowach krótkoterminowych, ubogich pracujących. W 2024 r. podpisano 21 umów, do końca roku 109 osób rozpoczęło udział w projektach. Docelowo wsparcie ma otrzymać ponad 1300 osób.
 - Działanie 7.7 Outplacement, wsparcie osób zwalnianych z pracy. W latach 2023-2024 realizowane były trzy projekty obejmujące swoim zasięgiem teren całego województwa. Do końca roku ze wsparcia skorzystało 250 osób.
 - Działania Ochotniczych Hufców Pracy – w 2024 r. różnymi formami wsparcia w ramach rozwoju zawodowego oferowanymi przez OHP objęto 4130 osób w wieku 15-25 lat, z usług doradztwa zawodowego skorzystało 3567 osób, a zatrudnienie otrzymało 1590 osób. W ramach działań na rzecz rozwoju zawodowego i aktywizacji młodzieży biernej oraz nieaktywnej zawodowo, w 2024 r., zrealizowano 14 autorskich inicjatyw, którymi objęto ponad 700 uczestników.
2. Promowanie samozatrudnienia i postaw przedsiębiorczych wśród bezrobotnych - powiatowe urzędy pracy oprócz przyznawania bezrobotnym środków finansowanych na utworzenie własnej firmy zajmowały się również promowaniem samozatrudnienia i postaw przedsiębiorczych wśród bezrobotnych. Wiedza z zakresu różnych aspektów prowadzenia własnej działalności gospodarczej przekazywana była głównie podczas grupowych porad zawodowych czy szkoleń. Na spotkania te zapraszani byli przedstawiciele Urzędu Skarbowego czy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
3. Podejmowanie działań z zakresu poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy.
- W monitorowanym okresie powiatowe urzędy pracy świadczyły następujące usługi w zakresie poradnictwa zawodowego: porady indywidualne, porady grupowe, badania testowe, indywidualne informacje zawodowe oraz informacje grupowe.

Tabela 34. Liczba osób objętych usługami z zakresu poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
porady indywidualne	13 632	13 175
porady grupowe	2859	3306
badania testowe	1475	1446
indywidualne informacje zawodowe	16 074	16 723
informacje grupowe	14 812	15 342

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

- W latach 2023-2024 w ramach sieci EURES realizowane były usługi pośrednictwa pracy związane ze swobodnym przepływem pracowników na terenie państw Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, mogących korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi. W 2023 r. doradcy zawodowi EURES uczestniczyli w realizacji 381 zagranicznych ofert pracy na 2586 wakatów. W 2024 r. pośredniczono w realizacji 333 ofert, w ramach których było 1368 wolnych miejsc pracy.
 - Pośrednicy pracy co roku dysponują coraz mniejszą liczbą ofert pracy, w 2023 r. było to 37 911 ofert zatrudnienia, w 2024 r. 35 489. Kreowaniu warunków sprzyjających większej dostępności do rynku pracy dla bezrobotnych służy tworzenie miejsc pracy dofinansowanych ze środków Funduszu Pracy. W 2023 r. powiatowe urzędy pracy dofinansowały zatrudnienie w ramach 9945 ofert pracy subsydiowanej, w 2024 r. – 9249.
4. Upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie - zadanie to realizowano głównie z wykorzystaniem środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego, które przeznaczone są na dofinansowanie kształcenia pracowników i pracodawców w celu dostosowania ich kompetencji do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki.

Tabela 35. Dofinansowanie kształcenia pracowników i pracodawców ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
wydatkowana kwota	9 748,0 tys. zł	10 116,2 tys. zł
liczba wspartych pracodawców	1003	956
liczba przeszkolonych osób	289 pracodawców 3486 pracowników	265 pracodawców 4200 pracowników

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

W ramach **celu operacyjnego 5.2: Kreowanie warunków sprzyjających większej dostępności do rynku pracy**, w latach 2023-2024, realizowane były m.in. działania służące:

- Wspieraniu szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy.
 - Opiniowano nowe kierunki kształcenia przez Wojewódzką Radę Rynku Pracy, będącą organem opiniodawczo – doradczym Marszałka Województwa w sprawach polityki rynku pracy - w 2023 r. opiniowano potrzebę utworzenia nowych kierunków kształcenia w 75 kierunkach (łącznie członkowie Rady

podjęli 176 uchwał na potrzeby 53 szkół), w 2024 r. – w 22 kierunkach (27 uchwał dla 18 szkół).

- Aktualizowano „Wykaz zawodów, w których może być dokonywana refundacja wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnianych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego”. W proces aktualizacji wykazu, oprócz powiatowych urzędów pracy, angażowanych jest wiele instytucji – m.in. Warmińsko-Mazurska Komenda Wojewódzka Ochotniczych Hufców Pracy, Kuratorium Oświaty oraz przedstawiciele pracodawców.

Tabela 36. Refundacja wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba młodocianych pracowników objętych refundacją	7874	8209
Wysokość przekazanych środków	29,00 mln zł	43,30 mln zł
Liczba pracodawców	1290	1227

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

2. Wspieraniu integracji zawodowej na rynku pracy obywateli państw trzecich.
 - Działanie 7.8 Integracja obywateli państw trzecich na rynku pracy FEWiM - do końca 2024 r. udział w projektach rozpoczęło 27 osób (docelowo wsparcie w ramach projektów otrzyma 811 osób).
3. Zwiększeniu dostępności osób biernych zawodowo do rynku pracy.
 - Projekt OECD - Rozwój usług publicznych służb zatrudnienia dla osób biernych zawodowo, w którym WUP w Olsztynie jest partnerem. Celem głównym projektu jest wsparcie Polski w zaprojektowaniu i wdrożeniu działań związanych z aktywizacją osób biernych zawodowo. Działania realizowane w projekcie to m.in: przygotowanie raportu dotyczącego charakterystyki osób biernych zawodowo w Polsce, wskazanie sposobów docierania do tej grupy wraz z wypracowaniem najbardziej skutecznych narzędzi do aktywizacji i pracy z osobami biernymi zawodowo, wskazanie strategii współpracy pracodawców oraz publicznych służb zatrudnienia w celu aktywizacji osób biernych zawodowo. Uwaga w tych projektach skoncentrowana będzie w szczególności na osobach z niepełnosprawnościami, osobach w wieku okołoemerytalnym (55+) oraz kobietach, które nie powróciły do pracy po urodzeniu dzieci.
4. Upowszechnianiu informacji o formach pomocy adresowanych do osób bezrobotnych i poszukujących pracy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia - zadanie to realizowane było m.in. podczas targów pracy oraz spotkań z młodzieżą szkolną, podczas których prezentowano rodzaje pomocy oferowane przez powiatowe urzędy pracy.

Działania podejmowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, biernych zawodowo i ubogich pracujących

1. Programowanie i wykonywanie zadań realizowanych przy współfinansowaniu Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021- 2027. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej dla Działań 7.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - PUP, Działania 7.2 Poprawa sytuacji zawodowej osób pracujących, Działania 7.3 Profesjonalizacja kadr dla instytucji rynku pracy, Działania 7.7. Outplacament oraz Działania 7.8 Integracja obywateli państw trzecich na rynku pracy. Do końca 2024 r. w WUP w Olsztynie: ogłoszono w sumie 8 naborów, oceniono 251 wniosków, podpisano 78 umów na łączną kwotę 232,39 mln zł, wsparciem objęto 10 852 osoby.
2. Podział środków Funduszu Pracy pomiędzy powiatowe urzędy pracy na działania na rzecz promocji zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i aktywizacji bezrobotnych.
3. Realizacja zadań związanych z Krajowym Funduszem Szkoleniowym, w szczególności: podział środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego pomiędzy powiatowe urzędy pracy, promocja KFS, realizacja dwóch badań „Ocena efektywności wsparcia udzielonego ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego” za lata 2022 i 2023.
4. Koordynowanie na terenie województwa realizacji programów aktywizacji zawodowej finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy.
5. Udział w projekcie OECD - Rozwój usług publicznych służb zatrudnienia dla osób biernych zawodowo.

Dostosowywanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy

1. Współdziałanie z Wojewódzką Radą Rynku Pracy w harmonizowaniu kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy poprzez przygotowanie analiz dotyczących sytuacji wnioskowanego zawodu na regionalnym rynku pracy.
2. Koordynacja badania popytu na zawody na wojewódzkim i lokalnych rynkach pracy i upowszechnianie wyników badań - „Barometr zawodów”, prowadzenie rejestru instytucji szkoleniowych.
3. Coroczne określanie i ogłaszanie w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne od tych wynagrodzeń, przy uwzględnieniu zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności na rynku pracy.

Poradnictwo zawodowe

1. Świadczenie poradnictwa zawodowego, w tym również usług sieci EURES oraz jego koordynowanie w powiatowych urzędach pracy na terenie województwa.
2. Inicjowanie i koordynowanie działań Paktu dla Rozwoju Poradnictwa Zawodowego. Głównym celem partnerstwa jest zintegrowanie środowisk związanych z doradztwem zawodowym w województwie mające na celu podniesienie jakości i efektywności poradnictwa zawodowego na Warmii i Mazurach.

Rejestr agencji zatrudnienia

Prowadzenie rejestru agencji zatrudnienia oraz wydawanie certyfikatów o dokonaniu wpisu do rejestru agencji zatrudnienia.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	Zmiana regulacji prawnych i wprowadzenie w życie w 2025 r. Ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia i zaproponowanych w niej nowych rozwiązań w zakresie usług i instrumentów rynku pracy ma być odpowiedzią na aktualne potrzeby osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz przedsiębiorców.
NEGATYWY	1. Niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców. Współczynnik aktywności zawodowej oraz wskaźnik zatrudnienia w regionie niższe niż krajowe. Także wskaźnik stopy bezrobocia w regionie mniej korzystny niż w kraju. 2. Utrzymujące się wysokie bezrobocie w północnych powiatach województwa. 3. Sytuacja przedsiębiorców jest trudniejsza niż w latach ubiegłych, co roku do powiatowych urzędów pracy wpływa coraz mniej ofert pracy. 4. Zachodzące procesy demograficzne, starzenie się społeczeństwa stanowią istotny problem społeczny i powodują uszczuplenie dostępnych zasobów pracy.

Rekomendacje

1. Podejmowanie dalszych działań wspierających aktywizację zawodową mieszkańców Warmii i Mazur, w tym w szczególności osób bezrobotnych do 30 roku życia, bezrobotnych powyżej 50 roku życia, kobiet, w szczególności wchodzących lub powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka, bezrobotnych osób z niepełnosprawnością oraz osób bez kwalifikacji zawodowych.
2. Kształcenie w zawodach deficytowych, powiązanie szkolnictwa i kierunków kształcenia zawodowego z potrzebami lokalnego rynku pracy.
3. Wspieranie samozatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: w formie przedsiębiorstw społecznych lub innych podmiotów ekonomii społecznej).
4. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami oraz realizowanie szkoleń i kursów dla osób z niepełnosprawnościami chcących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe lub chcących się przekwalifikować zawodowo.

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Wartość za 2023 r.	Wartość za 2024 r.	Prognoza* – 2030 r. (zmiana w stosunku do 2020 r.)
56	Współczynnik aktywności zawodowej	BDL/GUS	53,4%	55,4%	55,5%	55,2%	55,7%	wzrost
57	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	GUS	708	738	759	779	795	wzrost
58	Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie (w %)	BDL/GUS	10,1%	9,1%	8,6%	8,3%	8,3%	spadek
59	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób bezrobotnych	BDL/GUS	49,5%	53,4%	47,8%	47,2%	47,4%	spadek
60	Odsetek osób biernych zawodowo	WUP	46,5%	44,5%**	45,6%**	45,0%**	45,8%**	spadek
61	Odsetek osób, które podjęły pracę po zakończeniu programów, projektów w liczbie osób uczestniczących w tych projektach	WUP/ROPS	WUP					
			71,81%	83,5%***	brak danych	78,5%	78,8%	wzrost
			ROPS					
			16,4%	5,8%	9,6%	66,4%	3,2%	wzrost
62	Liczba projektów i programów mających na celu aktywizację zawodową i społeczną oraz liczba ich uczestników	WUP/ROPS	WUP					
			121 programów i projektów 18 484 osoby	84 programy i projekty 10 581 osób	117 programów i projektów 7992 osoby	Ogółem ze środków Funduszu Pracy zaktywizowano 12 784 bezrobotnych. Z rezerwy Funduszu Pracy MRPiPS	Ogółem ze środków Funduszu Pracy zaktywizowano 12 286 bezrobotnych, Z rezerwy Funduszu Pracy MRPiPS	wzrost

						sfinansowano realizację 41 projektów.	sfinansowano realizację 58 projektów.	
						20 programów i projektów finansowanych ze EFS+ (4 266 uczestników)	70 programów i projektów finansowanych ze EFS+ (6 587 uczestników)	
			ROPS					
			565 projektów 17 641 osób	432 projekty 9616 osób	269 projektów 7437 osób	66 projektów 1397 osób	5 projektów 373 osoby	wzrost
63	Liczba osób, którym udzielono wsparcia w postaci poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy i staży zawodowych	WUP	poradnictwo zawodowe - 15 510, pośrednictwo pracy - 5083 staże zawodowe- 5706	poradnictwo zawodowe - 15 743**** staże zawodowe- 4403	poradnictwo zawodowe - 17 111**** staże zawodowe- 4682	Porady indywidualne – 13 632 os. Porady grupowe – 2 859 os. Badania testowe – 1 475 os. Informacje indywidualne – 16 074 os. Informacje grupowe – 14 812 os.	Porady indywidualne – 13 175 os. Porady grupowe – 3 306 os. Badania testowe – 1 446 os. Informacje indywidualne – 16 723 os. Informacje grupowe – 15 342 os.	wzrost
64	Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową	GUS/BDL	9,1%	10,6%	12,7%	14,0%	*****	wzrost
65	Liczba kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka na 10 tys. mieszkańców	GUS	62,3	55,4	51,9	46,7	42,6	spadek
66	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia	OZPS	51,8% osób 44,9% rodzin	52,2% osób 45,3% rodzin	49,2% osób 42,8% rodzin	50,0% osób 43,5% rodzin	49,7% osób 42,9% rodzin	spadek

	w liczbie osób i rodzin objętych pomocą społeczną							
67	Liczba podmiotów dofinansowanych w ramach usług opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów (Maluch +)	OZPS	106	73	0 (program nie był realizowany)	32	52	wzrost

* poprzez prognozę rozumiany jest oczekiwany kierunek zmian w danym wskaźniku

** dane za IV kwartał danego roku

*** efektywność podstawowych programów rynku pracy liczona przez MRiPS

**** liczba osób objęta poradami indywidualnymi, poradami grupowymi oraz badaniami testowymi

***** brak danych za 2024 r. w momencie opracowywania raportu

Obszar VI – Ekonomia społeczna i solidarna

Cel strategiczny 6: Zwiększenie udziału ekonomii społecznej i solidarnej w rozwoju społeczności lokalnych

Cel operacyjny 6.1: Podniesienie potencjału i konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz ich znaczenia w procesie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny 6.2: Podniesienie świadomości oraz upowszechnianie pozytywnych postaw wokół ekonomii społecznej i solidarnej

Prognoza zmian:

- zwiększenie potencjału i konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej,
- szerokie włączenie podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług społecznych,
- powszechne stosowanie przez samorządy klauzul społecznych w zamówieniach publicznych,
- zwiększenie świadomości społecznej w obszarze ekonomii społecznej i solidarnej,
- wzmocnienie systemu wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej w regionie,
- rozwój i wzmocnienie współpracy na linii nauka-biznes-ekonomia społeczna i solidarna.

Dane statystyczne

- Na dzień 31 grudnia 2023 r. w rejestrze Urzędu Statystycznego w Olsztynie figurowało 5660 stowarzyszeń i organizacji społecznych aktywnie prowadzących działalność oraz 966 fundacji (łącznie 6626 podmiotów). W 2024 r. liczba ta wzrosła o 158 i wynosiła 6784 organizacje (powstało 81 nowych stowarzyszeń i 77 fundacji).
- Na dzień 31 grudnia 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 61 PS wpisanych do Bazy Przedsiębiorstw Społecznych. W porównaniu z 2023 r. liczba ta wzrosła o 15 nowych podmiotów.
- Z analizy ROPS wynika, że PS najczęściej działają w obszarach edukacji publicznej, kultury fizycznej i turystyki, kultury, pomocy społecznej.
- Na koniec 2024 r. na Warmii i Mazurach w 19 powiatach ziemskich oraz 2 powiatach grodzkich (miasto Olsztyn i miasto Elbląg) działało aktywnie 47 spółdzielni socjalnych. W porównaniu z 2023 r. ich liczba spadła o 19.
- W województwie warmińsko-mazurskim w 2024 r. funkcjonowały: 4 akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (w 4 subregionach: olsztyńskim, elbląskim, ełckim i nidzickim) oraz 8 Inkubatorów Przedsiębiorczości Społecznej.
- W 2024 r. dzięki wsparciu OWES utworzono 84 nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach społecznych. W 2023 r. nie powstały nowe miejsca pracy z uwagi na końcową fazę realizacji projektów OWES i jednocześnie rozpoczęcie nowych projektów w ramach perspektywy 2021-2027.
- W 2024 r. na terenie województwa działało 21 powiatowych/miejskich zespołów ds. ekonomii społecznej.
- Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w rejestrze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego znajdowało się: 14 centrów integracji społecznej (o 1 więcej niż w 2023 r.) oraz 43 kluby integracji społecznej (o 2 mniej niż w 2023 r.). Monitoring ROPS wykazał, że w 2024 r. aktywnie działało 21 KIS-ów, natomiast 22 kluby nie potwierdziły działalności.

- W latach 2023 i 2024 na terenie województwa funkcjonowało 35 WTZ. Na dzień 31 grudnia 2023 r. uczestniczyły w nich 1494 osoby. W 2024 r. liczba uczestników wzrosła o 2 osoby.
- W 2024 r. w regionie działało 10 ZAZ-ów – bez zmian w porównaniu z 2023 r. Zatrudniały one łącznie 457 osób, w tym 343 osoby z niepełnosprawnościami (ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności).
- Regionalna Platforma Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej. Platforma działa nieprzerwanie od 2016 r. W 2023 r. skupiała 99 podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. CIS, KIS, WTZ, ZAZ i SDS, a w 2024 r. – 108 podmiotów.

Realizatorzy działań

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako główny koordynator rozwoju ekonomii społecznej w regionie;
- ośrodki wsparcia ekonomii społecznej;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, w tym powiatowe i miejskie zespoły ds. ekonomii społecznej;
- podmioty ekonomii społecznej;
- podmioty sektora publicznego, w tym jednostki systemu edukacji, kultury, uczelnie wyższe.

Realizacja celów strategii

W ramach celu operacyjnego **6.1: Podniesienie potencjału i konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz ich znaczenia w procesie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym**, w latach 2023/2024 prowadzone były działania wzmacniające podaż produktów i usług oferowanych przez podmioty ekonomii społecznej, a więc takie oddziaływanie na sektor ekonomii społecznej, które pozwoli zwiększyć liczbę PES, w tym PS, poprawi ich konkurencyjność, zwiększy skalę ich produkcji i sprzedaży oraz prowadzić będzie do zwiększenia liczby miejsc pracy w PES.

W 2023 r. z instrumentów finansowych w postaci dotacji skorzystało 20 podmiotów ekonomii społecznej. W tym samym roku powstało 19 nowych przedsiębiorstw społecznych. Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej objęły wsparciem 81 PES, jednak nie powstały nowe miejsca pracy ze względu na końcową fazę realizacji projektów OWES oraz równoległe rozpoczęcie nowych projektów w ramach perspektywy 2021-2027.

W 2024 r. z instrumentów finansowych skorzystało już 51 podmiotów ekonomii społecznej. Działalność rozpoczęło 14 nowych przedsiębiorstw społecznych, a wsparciem OWES objęto 119 PES. W 2024 roku utworzono również 84 nowe miejsca pracy.

W ramach celu operacyjnego **6.2: Podniesienie świadomości oraz upowszechnianie pozytywnych postaw wokół ekonomii społecznej i solidarnej** w 2023 r. oraz w 2024 r., realizowane były działania służące promocji i popularyzacji wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej. Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej na obszarze swojego funkcjonowania organizowały takie przedsięwzięcia jak targi, konferencje, spotkania. ROPS również aktywnie wspierał podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne w postaci sfinansowania stoisk sprzedażowych i wystawienniczych.

Prowadzone były działania edukacyjne wśród pracowników samorządów lokalnych mające na celu zwiększenie zaangażowania JST w działania na rzecz sektora ekonomii społecznej oraz na rzecz rozwoju usług społecznych, których dostawcami mogą być lokalne podmioty ekonomii społecznej. Pozwoliło to na zwiększenie skali stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Tabela 37. Liczba JST stosujących klauzule społeczne i zlecających podmiotom ekonomii społecznej lub przedsiębiorstwom społecznym realizację usług społecznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Liczba JST stosujących klauzule społeczne w postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych	37	17	17	19
Liczba JST zlecających podmiotom ekonomii społecznej lub przedsiębiorstwom społecznym realizację usług społecznych	20	17	35	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Tabela 38. Liczba szkół i uczelni uczestniczących w działaniach upowszechniających ekonomię społeczną w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Liczba szkół i uczelni uczestniczących w działaniach upowszechniających ekonomię społeczną	236	238	brak danych	473

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Działania podejmowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

17 marca 2023 roku Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie wydał Zarządzenie Nr 47 /2023 w sprawie powołania składu osobowego Warmińsko-Mazurskiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej I kadencji (2023-2026). W skład komitetu weszli reprezentanci: marszałka województwa, wojewody, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów ekonomii społecznej, wojewódzkiej rady działalności pożytku publicznego, związków spółdzielczych, instytutów badawczych, uczelni, związków zawodowych, organizacji pracodawców.

Do zadań Warmińsko-Mazurskiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej należy w szczególności: udział w koordynacji działań w zakresie ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, przedstawianie opinii o regionalnym programie rozwoju na rzecz ekonomii społecznej oraz projektach uchwał organów samorządu województwa dotyczących funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, zapoznawanie się z efektami realizacji regionalnego programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej oraz przedstawianie opinii w tym zakresie.

Realizacji celów Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030 w obszarze ekonomii społecznej służyło wdrażanie Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej Warmia i Mazury 2021-2025. Najważniejszym elementem realizacji ww. Programu było wdrażanie trzeciej edycji projektu pozakonkursowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pt. „Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach” w ramach Poddziałania 11.3.2 Koordynacja ekonomii społecznej w regionie RPO WiM 2014-2020, który trwał do 30 września 2023 r.

Głównym celem projektu był rozwój ekonomii społecznej w regionie poprzez koordynację działań inicjujących i rozwijających współpracę podmiotów i instytucji regionalnych i lokalnych, a jego uczestnikami byli pracownicy lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

W 2023 r. objęto wsparciem 261 nowych osób (narastająco ogółem w całym projekcie - 526 osób).

Najważniejsze wydarzenia w ramach projektu „Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach” w 2023 r.:

- 2-dniowa wizyta studyjna do województwa pomorskiego dla przedstawicieli podmiotów reintegracyjnych z województwa warmińsko-mazurskiego.
- 2-dniowe spotkanie Regionalnej Platformy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, w którym wzięło udział 95 przedstawicieli podmiotów reintegracyjnych. W 2023 r. Platforma zrzeszała 99 podmiotów ekonomii społecznej.
- Doradztwo eksperckie pt. „Stres i wypalenie zawodowe”, z którego skorzystało 18 przedstawicieli podmiotów reintegracyjnych.
- Trzy spotkania Warmińsko-Mazurskiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej.
- Seminarium regionalne dla przedstawicieli powiatowych i miejskich zespołów ds. ekonomii społecznej pt. „Usługi społeczne – jak zaplanować ich rozwój w JST?”.
- Wizyta studyjna dla przedstawicieli JST z województwa warmińsko-mazurskiego do podmiotów ekonomii społecznej w województwach pomorskim i zachodniopomorskim, której celem była wymiana doświadczeń oraz poznanie dobrych praktyk.
- Konferencja podsumowująca realizację wieloletniego projektu samorządu województwa „Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach”.
- Przyznanie certyfikatu „Zakup Prospołeczny” 5 nowym podmiotom ekonomii społecznej oraz przedłużenie prawa do jego posługiwania się 22 kolejnym.
- Emisja spotu promującego ekonomię społeczną w Telewizji Olsztyn w terminie od 16 sierpnia do 14 września 2023 r. Spot został przygotowany przez Przedsiębiorstwo Społeczne - Fundację MazuryMedia z Olsztyna.

Od 1 października 2023 r. koordynacja ekonomii społecznej odbywała się już w ramach nowego projektu niekonkurencyjnego pn. „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur” w ramach działania 04.13. Wysokiej jakości system włączenia społecznego współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027. Umowę na dofinansowanie ww. projektu Województwo Warmińsko-Mazurskie podpisało z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej 14 grudnia 2023 r.

5 grudnia 2023 r. Uchwałą Nr 54/818/23/VI Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął Warmińsko-Mazurski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2030 (W-MPRES). Dokument ten stanowi fundament polityki regionalnej w zakresie ekonomii społecznej, wyznaczając nowe kierunki działań oraz odpowiadając na zmieniające się uwarunkowania prawne i społeczne. Jego opracowanie było niezbędne ze względu na aktualizację krajowych i regionalnych priorytetów rozwoju sektora ekonomii społecznej oraz w odpowiedzi na dynamiczne zmiany legislacyjne i wyzwania stojące przed podmiotami działającymi w tym sektorze.

Najważniejsze wydarzenia w ramach projektu „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur” w 2024 r.:

- Trzy posiedzenia Warmińsko-Mazurskiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, podczas których omawiano m.in. sytuację młodzieży na rynku pracy, zmiany legislacyjne, wdrażanie nowej ustawy o ekonomii społecznej oraz wyniki monitoringu W-MPRES. Poruszono również kwestie powołania grup roboczych, współpracy międzyinstytucjonalnej oraz potrzebę utworzenia regionalnego funduszu pożyczkowo-poręczeniowego dla PES.
- Cztery spotkania członków powiatowych zespołów ds. ekonomii społecznej, które odbyły się w formie konferencji i seminariów. Dotyczyły one ważnych kwestii związanych z planowaniem i realizacją usług społecznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.
- Seminarium dla powiatowych zespołów ds. ekonomii społecznej pod nazwą „Usługi społeczne katalizatorem rozwoju podmiotów ekonomii społecznej”, podczas którego uczestnicy zapoznali się z dobrymi praktykami oraz omówili wyzwania i potrzeby związane z nową perspektywą finansową UE 2021-2027.
- Cykl warsztatów pod nazwą „Akademia Ekonomii Społecznej dla Samorządowca”, których tematyka obejmowała m.in. zlecenie i powierzanie zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej, formy współpracy JST z PES oraz dostępne instrumenty wsparcia.
- Trzy dwudniowe spotkania Regionalnej Platformy Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, których głównym celem było dalsze wzmacnianie sieci kooperacji podmiotów reintegracyjnych oraz wymiana doświadczeń i informacji w zakresie współpracy międzyinstytucjonalnej podmiotów reintegracyjnych w obszarze usług społecznych.
- IV Gala Ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach, podczas której nastąpiło uroczyste rozstrzygnięcie konkursu „Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach” w następujących kategoriach: Samorząd przyjazny ekonomii społecznej; Biznes społecznie odpowiedzialny na Warmii i Mazurach; Inicjatywa Edukacyjna Przyjazna Ekonomii Społecznej, Markowy produkt PES; Przedsiębiorstwo Społeczne Roku. Podczas Gali wręczono również certyfikaty Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” kolejnym 5 podmiotom ekonomii społecznej z regionu.
- Przedłużenie prawa do posługiwania się Znakiem Zakup Prospołeczny 22 kolejnym podmiotom ekonomii społecznej. W 2024 roku Znak Zakup Prospołeczny posiadało łącznie 27 podmiotów ekonomii społecznej.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	1. Dostęp do środków finansowych w ramach środków europejskich na lata 2021-2027. Obszar ekonomii społecznej został uwzględniony zarówno w programie regionalnym, jak i na poziomie centralnym - w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027. 2. Ustawa o ekonomii społecznej z dnia 5 sierpnia 2022 r. wprowadziła pozytywne zmiany, takie jak wzmocnienie wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przez reintegrację zawodową i społeczną, rozwój usług społecznych świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej, lepsze instrumenty prawne i finansowe dla przedsiębiorstw społecznych oraz preferencje dla PS w zamówieniach publicznych, co sprzyja rozwojowi lokalnemu i zwiększa udział PES na rynku. Od wejścia w życie ustawy 30.10.2022 r. liczba przedsiębiorstw społecznych w województwie warmińsko-mazurskim nieustannie rośnie. W 2023 r. status przedsiębiorstwa społecznego uzyskało 46 podmiotów, w 2024 r. - 61.
NEGATYWY	1. W dalszym ciągu udział klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jest niewystarczający. 2. Mimo dynamicznie rosnącej liczby podmiotów ekonomii społecznej w dalszym ciągu niewykorzystywany jest ich potencjał przy zlecaniu zadań publicznych, w tym usług społecznych przez jednostki samorządu terytorialnego zarówno w Polsce jak i w naszym regionie.

Rekomendacje

1. Koordynacja działań wynikających z zapisów W-MPRES 2023-2030. Wdrażanie działań programowych wspierających i aktywizujących samorządy powiatowe, gminne w zakresie programowania i realizacji polityk rozwoju w obszarze ekonomii społecznej i włączenia społecznego.
2. Upowszechnianie wiedzy wśród młodzieży szkolnej oraz akademickiej na temat roli i znaczenia sektora ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorczości społecznej jako potencjalnego miejsca przyszłego zatrudnienia.
3. Kontynuacja działań związanych z podniesieniem świadomości mieszkańców regionu dotyczących pozytywnych postaw wokół ekonomii społecznej.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	Gala Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach
Realizator/współrealizator	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Okres realizacji (od-do)	Od 2019 r.
Do kogo jest skierowana?	Laureaci i wyróżnieni w konkursie Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach, wnioskodawcy Znak Ekonomii Społecznej „Zakup prospołeczny”, starostowie, burmistrzowie, wójtowie z województwa warmińsko-mazurskiego, radni województwa, przedstawiciele sfery biznesu, nauki i edukacji, przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedstawiciele sektora spółdzielczego i podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej, reprezentanci organizacji pozarządowych działających na Warmii i Mazurach, dyrektorzy i pracownicy Urzędu Marszałkowskiego
Syntetyczny opis praktyki	Uroczysta Gala Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach stanowi wyraz uznania dla osób i środowisk, które kierują się wartościami społecznymi, stawiając je ponad zysk kapitałowy, oraz aktywnie angażują się w działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości społecznej w regionie. Dzięki zaangażowaniu wielu środowisk w szczególności sektora obywatelskiego, w województwie powstają nowe miejsca pracy, rozwijają się lokalne partnerstwa, a ekonomia społeczna umacnia swoją pozycję jako ważne ogniwo rozwoju społeczno-gospodarczego. Do tej pory zorganizowano cztery edycje Gali z czego ostatnia odbyła się 23 października 2024 roku. W wydarzeniu udział wzięło około 200 osób. Gala jest również finałem dorocznego Konkursu Ekonomii Społecznej, organizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie. W jego ramach nagradzane są instytucje i inicjatywy szczególnie zaangażowane w rozwój tego sektora. Do 2023 roku Konkurs „Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach” prowadzony był w 4 kategoriach, tj. Samorząd Przyjazny ES; Przedsiębiorstwo Przyjazne ES, Szkoła Przyjazna ES oraz PES przeciw COVID-19. Kolejne edycje Gali zaplanowane są co dwa lata, począwszy od 2024 r. w ramach projektu „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur”. W 2024 roku konkurs „Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach” przeprowadzono w rozszerzonej formule pięciu kategorii: Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej, Biznes Społecznie Odpowiedzialny na Warmii i Mazurach, Inicjatywa Edukacyjna Przyjazna Ekonomii Społecznej, Markowy Produkt PES oraz Przedsiębiorstwo Społeczne Roku. Podczas Gali wręczono również kolejne Certyfikaty Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” podmiotom z regionu, które spełniły wymagane kryteria. Na koniec 2024 roku Znak Zakup Prospołeczny posiadało 27 podmiotów ekonomii społecznej. Znak „Zakup Prospołeczny” nadawany jest od 2014 roku przez samorząd województwa warmińsko-mazurskiego. Jego celem jest wspieranie rozpoznawalności i wiarygodności przedsiębiorstw społecznych oraz promowanie świadomej konsumpcji, która łączy jakość z odpowiedzialnością społeczną.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	ok. 200 osób
Obszar realizacji	województwo warmińsko-mazurskie
Źródło finansowania	Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, projekt „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur”

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Wartość za 2023 r.	Wartość za 2024 r.	Prognoza* – 2030 r. (zmiana w stosunku do 2020 r.)
68	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem OWES	ROPS	140	92	125	81	119	wzrost
69	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	ROPS	115	89	136	0	84	wzrost
70	Liczba PES, które skorzystały z instrumentów finansowych	ROPS	40	44	57	20	51	wzrost
71	Liczba JST stosujących klauzule społeczne w zamówieniach publicznych	ROPS	56	37	17	17	19	wzrost
72	Liczba funkcjonujących PES i PS	ROPS	PES – 5958 PS - 77	PES – 6079 PS - 91	PES – 6173 PS - 109	PES – 6626 PS-46	PES-6784 PS-61	wzrost
73	Liczba kampanii informacyjno-promocyjnych lub konferencji lub spotkań o zasięgu subregionalnym lub wojewódzkim na temat ekonomii społecznej	ROPS	291	526	584 (64)**	57	86	wzrost
74	Liczba szkół i uczelni uczestniczących w działaniach upowszechniających ekonomię społeczną	ROPS	nie zbierano danych	236	238	Brak danych	473	wzrost
75	Liczba inicjatyw na rzecz współpracy nauki, biznesu i ekonomii społecznej	ROPS	0	6	9	48	24	wzrost

* poprzez prognozę rozumiany jest oczekiwany kierunek zmian w danym wskaźniku

** w 2022 r. wartość wskaźnika liczby kampanii informacyjno-promocyjnych, konferencji i spotkań o zasięgu subregionalnym lub wojewódzkim dotyczących ekonomii społecznej została nieprecyzyjnie oszacowana na poziomie 584. Z analizy nadesłanych ankiet OWES-ów oraz danych własnych ROPS wynika jednak, że w 2022 r. zorganizowano łącznie 64 inicjatywy

Obszar VII – Kapitał społeczny

Cel strategiczny 7: Budowanie spójności społecznej poprzez wzmocnienie kapitału społecznego

Cel operacyjny 7.1: Wzrost aktywności, partycypacji i integracji społecznej mieszkańców województwa na rzecz rozwoju lokalnego

Cel operacyjny 7.2: Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego w województwie

Cel operacyjny 7.3: Wzmocnienie roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej oraz innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa

Prognoza zmian:

- wzrost partycypacji i integracji społecznej w lokalnych społecznościach,
- wzmocnienie poczucia wpływu mieszkańców województwa na sprawy lokalne,
- zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców województwa,
- efektywna i skuteczna współpraca międzyinstytucjonalna oraz międzysektorowa w województwie,
- zwiększenie liczby i skali przedsięwzięć realizowanych w partnerstwach międzyinstytucjonalnych i międzysektorowych,
- zwiększenie potencjału i roli instytucji oraz organizacji działających w obszarze polityki społecznej,
- zwiększenie kompetencji i kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej.

Dane statystyczne:

- Zatrudnienie ogółem w systemie pomocy społecznej w województwie w latach 2023-2024 wzrosło – o 1,5% (z 6672 osób do 6772).
- Zatrudnienie w wybranych jednostkach w 2024 r. wynosiło: w powiatowych centrach pomocy rodzinie – 424 osoby (wzrost o 14,9%), w ośrodkach pomocy społecznej – 2229 osób (wzrost o 1,0%), w centrach usług społecznych – 196 osób (wzrost o 5,4%), w domach pomocy społecznej – 2366 osoby (wzrost o 0,9%), w ośrodkach wsparcia – 1429 osób (spadek o 1,7%).
- Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w PCPR, OPS i CUS zmniejsza się: w 2024 r. w powiatowych centrach pomocy rodzinie pracowały 42 osoby (wzrost o 1 osobę w porównaniu do 2023 r.), 733 osoby w ośrodkach pomocy społecznej (spadek o 11 osób w porównaniu do 2023 r.) i 66 osób w centrach usług społecznych (spadek o 1 osobę).
- Rośnie liczba fundacji i stowarzyszeń (wraz z organizacjami społecznymi). Wg danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie, na dzień 31 grudnia 2024 r. w regionie zarejestrowanych było ogółem 5741 stowarzyszeń i organizacji społecznych i 1043 fundacje – łącznie 6784 podmioty (o 158 więcej niż w 2023 r.).
- Włączając do powyższej liczby kościoł katolicki (644), inne kościoły i związki wyznaniowe (117) oraz koła gospodyń wiejskich (810 – w tym 27 funkcjonujące jako stowarzyszenia, to podmiotów społecznych w regionie jest ok. 8355 (o 357 więcej niż w 2023 r.).

Realizatorzy działań

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne
- podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe
- podmioty sektora publicznego, w tym jednostki systemu edukacji, kultury, uczelnie wyższe

Realizacja celów strategii

W ramach **celu operacyjnego 7.1: Wzrost aktywności, partycypacji i integracji społecznej mieszkańców województwa na rzecz rozwoju lokalnego**, realizowano działania zmierzające do rozwoju lokalnego. Jednym z nich była realizacja przez gminy budżetu obywatelskiego oraz innych funduszy lokalnych (na terenach wiejskich najczęściej realizowany jest fundusz sołecki). W 2023 r. inicjatywy te realizowane były przez 58 gmin województwa, a w 2024 r. przez 60 gmin.

Liczba zgłaszanych inicjatyw/projektów w ramach realizowanych budżetów obywatelskich oraz funduszy lokalnych utrzymuje się na zbliżonym poziomie, co świadczy o świadomości społeczeństwa na temat możliwości współdecydowania o działaniach realizowanych na terenie gminy.

Tabela 37. Realizacja budżetu obywatelskiego/funduszy lokalnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Odsetek gmin realizujących budżet obywatelski/fundusze lokalne	58,6%*	60,6%*
Liczba inicjatyw/projektów zgłoszonych w ramach budżetu obywatelskiego/funduszy lokalnych	3142*	3133*

* lata 2023-2024 N=99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin

Elementem zwiększającym potencjał społeczny lokalnej społeczności jest również wolontariat. W 2024 r. 29 gmin (w 2023 r. – 25) oraz 5 powiatów (w 2023 r. – 4) organizowało/ współorganizowało wydarzenia promujące idee wolontariatu. Liczba gmin realizujących powyższe działanie systematycznie rośnie, z kolei liczba powiatów utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Działania realizowane były m.in.: w ramach obchodów międzynarodowego dnia wolontariusza, zbiórek żywności, odzieży, karmy dla zwierząt, konkursów, w tym konkursu „Ośmiu wspaniałych”, wydarzeń sportowych, cyklicznych akcji np. sadzenia lasu, sprzątnia, itp.

Tabela 38. Liczba gmin i powiatów organizujących/współorganizujących wydarzenia promujące wolontariat w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba gmin organizujących/współorganizujących wydarzenia promujące wolontariat	25	29
Liczba powiatów organizujących/współorganizujących wydarzenia promujące wolontariat	4	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin i powiatów

Według zgromadzonych informacji, w 2024 r. w województwie działało tylko jedno centrum wolontariatu, tj. Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu. Centrum to jest stowarzyszeniem zajmującym się organizowaniem i promocją wolontariatu na terenie

Elbląga, jak i całego województwa. Współpracuje z wieloma organizacjami i instytucjami publicznymi z Elbląga i całej Polski. W swoich działaniach pozyskuje wolontariuszy stałych i akcyjnych, którzy następnie podejmują pracę na rzecz instytucji, organizacji i osób indywidualnie potrzebujących pomocy. Prowadzi szkolenia dla instytucji i organizacji z zakresu zarządzania pracą wolontariuszy, a także szkolenia dla samych wolontariuszy. Przeprowadza spotkania z młodzieżą, uczniami i studentami – w szkołach, uczelniach, aby poszerzyć wiedzę na temat wolontariatu. W 2023 r. w Centrum zarejestrowanych było 150 wolontariuszy, natomiast w 2024 r. - 200 wolontariuszy.

Działaniami wolontariackimi na szeroką skalę zajmował się również Bank Żywności w Olsztynie. Była to głównie pomoc humanitarna, obsługa zbiorów żywności, a także wspieranie i koordynowanie wydarzeń i akcji społecznych. Liczba wolontariuszy, z którymi Bank Żywności w Olsztynie współpracował w 2023 r. kształtowała się na poziomie 1000 osób, a w 2024 r. - 1200 wolontariuszy.

Dodatkowo wolontariuszy skupia Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa, która jest również partnerem Regionalnego Centrum Wolontariatu w Elblągu w realizacji zadania „Partnerstwo dla Wolontariatu” programu „Korpus Solidarności”. Celem ww. przedsięwzięcia jest rozwój i wsparcie wolontariatu długoterminowego. Jest on skierowany do wolontariuszy lub osób, które chciałyby zostać wolontariuszami, do koordynatorów wolontariatu oraz organizatorów wolontariatu (tn. organizacji pozarządowych, instytucji sektora publicznego, organizacji realizujących koncepcje społecznej odpowiedzialności biznesu i wolontariatu pracowniczego). W 2023 r. w działania wolontariackie przy Centrum Wolontariatu Federacji FOSa zaangażowało się 73 wolontariuszy, a w 2024 r. działało 110 wolontariuszy.

Caritas Diecezji Ełckiej jest również miejscem gromadzącym wolontariuszy w regionie. Ełckie Centrum Wolontariatu działające przy Caritas skupiało w 2023 r. 140 wolontariuszy, natomiast w 2024 r. – 135 wolontariuszy. Dodatkowo w latach 2023-2024 przy Caritas Diecezji Ełckiej działało 57 Parafialnych Zespołów Caritas, skupiających około 300 wolontariuszy rocznie oraz 55-58 Szkolnych Kół Caritas skupiających w latach 2023-2024 około 1100 wolontariuszy rocznie.

Aktywnie w działania wolontariackie włączała się również Fundacja Wolontariacki Ośrodek Wsparcia, w której strukturach funkcjonuje Ełckie Centrum Wolontariatu, zrzeszające w 2024 r. 30 wolontariuszy.

Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi opierała się m.in. na powierzaniu i wspieraniu realizacji zadań z zakresu polityki społecznej. W latach 2023-2024 zwiększyła się zarówno liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania zlecone z zakresu polityki społecznej, jak również liczba zleconych zadań oraz liczba uczestników tych zadań.

Tabela 39. Zlecanie zadań z zakresu polityki społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania z zakresu polityki społecznej	488	527
Liczba zadań z zakresu polityki społecznej zleconych organizacjom pozarządowym	636	655
Liczba uczestników zadań z zakresu polityki społecznej zleconych organizacjom pozarządowym	75 631	87 029

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin i powiatów

Włączanie organizacji pozarządowych i społecznych w tworzenie oraz realizację polityki społecznej na poziomie lokalnym odbywało się poprzez zaangażowanie

przedstawicieli ww. podmiotów w pracę w grupach roboczych/zespołach konsultacyjnych opracowujących programy/strategie, itp. Z pozyskanych informacji wynika, że liczba zaangażowanych podmiotów systematycznie rośnie.

Tabela 40. Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych i społecznych biorących udział w pracach przy tworzeniu polityki społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych i społecznych biorących udział w pracach przy tworzeniu polityki społecznej	197	241

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin i powiatów

W ramach **celu operacyjnego 7.2.: Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego w województwie**, wspierano powstawanie i funkcjonowanie koalicji i partnerstw w obszarze polityki społecznej, z udziałem m.in. podmiotów publicznych i niepublicznych pomocy i integracji społecznej, rynku pracy, edukacji i zdrowia. W latach 2023-2024 liczba koalicji/partnerstw wzrosła z 99 do 101. W ramach podejmowanej partnerskiej współpracy zrealizowano w 2024 r. 61 przedsięwzięć z obszaru polityki społecznej, tj. 10 więcej niż w 2023 r.

Kolejnym elementem wspierania współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej jest tworzenie centrów usług społecznych. CUS-y to jednostki organizacyjne gminy, mające służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. W 2024 r. w województwie funkcjonowały 4 CUSy (w Elblągu, Srokowie, Górowie Iławeckim, Kurzętniku). Z diagnozy potrzeb szkoleniowo-doradczych opracowanej w kwietniu 2024 r. przez ROPS w ramach projektu pn. „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur“, wynika, że do 2026 r. 17 ośrodków pomocy społecznej jest zainteresowanych utworzeniem CUS.

W ramach **celu operacyjnego 7.3.: Wzmocnienie roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej oraz innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa**, w latach 2023-2024, realizowane były działania mające na celu wzmocnienie roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej. Liczba pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej, uczestniczących w studiach, szkoleniach, kursach i innych formach doskonalenia zawodowego w 2023 r. wyniosła 2179, z kolei w 2024 r. – 2154. Liczba pracowników socjalnych objętych superwizją, wsparciem psychologicznym, prawnym i organizacyjnym wzrosła z 408 w 2023 r. do 503 w 2024 r.

Tabela 41. Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej podnoszących kompetencje i kwalifikacje w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba pracowników uczestniczących w studiach, szkoleniach, kursach i innych formach doskonalenia zawodowego	2179	2154
Liczba pracowników socjalnych objętych superwizją, wsparciem psychologicznym, prawnym i organizacyjnym	408	503

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin i powiatów

Działania podejmowane przez samorząd województwa, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

W latach 2023-2024 samorząd województwa warmińsko-mazurskiego podejmował szereg działań mających na celu budowanie spójności społecznej poprzez wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców Warmii i Mazur.

W ramach **pobudzania aktywności, partycypacji i integracji społecznej mieszkańców województwa na rzecz rozwoju lokalnego** realizowano działania tj.:

1. Kształtowanie postaw obywatelskich, tożsamości regionalnej i aktywizacji społeczności lokalnych.
 - Organizowano konkursy mające na celu wzrost aktywności i integracji społeczności obszarów wiejskich oraz poprawę warunków życia na wsi, zwiększające zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz lokalnej społeczności oraz budowanie silnego kapitału społecznego, w tym m.in.: Małe Granty Sołeckie Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Program Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego Wieś Warmii, Mazur i Powiśla – miejscem, w którym warto żyć..., Granty Marszałka dla Kół Gospodyń Wiejskich, czy też otwarty konkurs dla organizacji pozarządowych i podmiotów uprawnionych w zakresie aktywizacji społeczności lokalnych na obszarach wiejskich.

Tabela 42. Konkursy mające na celu wzrost aktywności i integracji społeczności obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba przedsięwzięć/zadań	Przekazane środki z budżetu województwa
Małe Granty Sołeckie Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego	2023	42	804 tys. zł
	2024	39	800 tys. zł
Program Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego Wieś Warmii, Mazur i Powiśla – miejscem, w którym warto żyć...	2023	14	273 tys. zł
	2024	16	300 tys. zł
Granty Marszałka dla Kół Gospodyń Wiejskich	2023	30	220 tys. zł
	2024	23	200 tys. zł
Otwarty konkurs dla organizacji pozarządowych i podmiotów uprawnionych w zakresie aktywizacji społeczności lokalnych na obszarach wiejskich	2023	8	60 tys. zł
	2024	9	80 tys. zł

Źródło: Raport o stanie województwa warmińsko-mazurskiego za 2023 oraz 2024 r.

- Organizowano konkursy promujące aktywnych liderów i działalność społeczną, w tym m.in.: Konkurs „Godni Naśladowania”, Nagroda Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie pomocy i integracji społecznej, Nagroda Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Laur Najlepszym z Najlepszych”.

Tabela 43. Konkursy promujące aktywnych liderów i działalność społeczną w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba nagrodzonych i wyróżnionych/laureatów
Konkurs „Godni Naśladowania” (4 kategorie Organizacja, Pozarządowiec, Samorząd i Przedsiębiorca)	2023	12
	2024	16
Nagroda Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie pomocy i integracji społecznej	2023	8+5 nagród zespołowych
	2024	10+3 nagrody zespołowe
Nagroda Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Laur Najlepszym z Najlepszych”	2023	33
	2024	32

Źródło: Raport o stanie województwa warmińsko-mazurskiego za 2023 oraz 2024 r.

- Realizowano działania mające na celu włączenie środowiska młodzieży w działalność lokalną i regionalną, m.in. poprzez działalność Forum Młodzieży Warmii i Mazur, czy też Młodzieżowego Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz przekazywanie dotacji dla organizacji pozarządowych na realizację programu wspierania inicjatyw młodzieżowych

Tabela 44. Działania włączające środowiska młodzieży w działalność lokalną i regionalną w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba zadań	Przekazane środki z budżetu województwa
Dotacje dla organizacji pozarządowych na realizację programu wspierania inicjatyw młodzieżowych	2023	9	78 tys. zł
	2024	4	50 tys. zł
Forum Młodzieży Warmii i Mazur		Działania	
	2023	IV Forum pod hasłem „Forum środowisk młodzieżowych”	
	2024	V Forum Młodzieży Warmii i Mazur pod hasłem „Forum Inicjatyw Młodzieżowych”	
Młodzieżowy Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego	2023	6 sesji, przygotowanie i rozpowszechnienie apelu dotyczącego zdrowia psychicznego młodzieży, zorganizowanie m.in. Forum Samorządów Uczniowskich w Olsztynie, podpisanie umowy o współpracy z Młodzieżowym Sejmikiem Województwa Kujawsko-Pomorskiego, współorganizowanie Forum Rad Młodzieżowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego i IV Forum Młodzieży Warmii i Mazur	
	2024	Sejmik I kadencji obradował na 3 sesjach. Pierwsza połowa 2024 r. to realizacja procedury naboru do II kadencji Młodzieżowego Sejmiku	

Źródło: Raport o stanie województwa warmińsko-mazurskiego za 2023 oraz 2024 r.

2. Promowanie wolontariatu oraz wspieranie inicjatyw w tym zakresie.

- Przekazano dotacje dla organizacji pozarządowych na rozwój wolontariatu, w tym promocję wolontariatu, szkolenia dla wolontariuszy i koordynatorów wolontariatu.

Tabela 45. Dotacje dla organizacji pozarządowych na rozwój wolontariatu w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba zadań	Przekazane środki z budżetu województwa
dotacje dla organizacji pozarządowych na rozwój wolontariatu	2023	10	81 tys. zł
	2024	6	105 tys. zł

Źródło: Raport o stanie województwa warmińsko-mazurskiego za 2023 r. oraz 2024 r.

- Wsparto organizację obchodów Międzynarodowego Dnia Wolontariusza: w 2023 r. i 2024 r. Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu uhonorowało wolontariuszy z Warmii i Mazur, laureatów regionalnego etapu XXIII i XXIV konkursu Barwy Wolontariatu. W 2023 r. zgłoszono 50 wolontariuszy (osób indywidualnych lub grup wolontariuszy, np. kół wolontariatu), a kapituła wyłoniła 10 laureatów. W 2024 r. zgłoszono do niego 59 wolontariuszy, a kapituła ponownie wyłoniła 10 laureatów.

3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w tym powierzanie i wspieranie realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

- Realizowano otwarte konkursy ofert na wykonanie zadań samorządu województwa warmińsko-mazurskiego z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, dofinansowanych przez samorząd województwa warmińsko-mazurskiego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Tabela 46. Dotacje dla organizacji pozarządowych na zadania z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba zadań	Przekazane środki z budżetu województwa
dotacje z zakresu pomocy społecznej	2023	16	163 000 zł
	2024	12	178 110 zł
dotacje z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami	2023	13	500 000 zł
	2024	32	1 310 729 zł
dotacje z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2023	10	161 120 zł
	2024	13	190 000 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

- Przekazano środki na realizację zadań publicznych, w trybie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób

Niepełnosprawnych, będących w dyspozycji samorządu województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 47. Dotacje na realizację zadań publicznych, w trybie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	Lata	Liczba zadań	Przekazane środki z budżetu województwa
zadania publiczne, w trybie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	2023	4	37 000 zł
	2024	5	44 950 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

- W 2023 r. Zarząd Województwa przekazał 50 000 zł Fundacji FAMA na wyposażenie utworzonego przez Jednostkę Centrum Integracji Społecznej FAMA w Szczytnie.
 - W 2024 r. Zarząd Województwa przekazał Stowarzyszeniu "Kobieta na PLUS" z Rucianego Nida dotację w wysokości 60 000,00 zł na wyposażenie utworzonego Centrum Integracji Społecznej oraz Ewangelickiemu Stowarzyszeniu "Betel" z Pisz w wysokości 29 400,00 zł.
4. Włączanie organizacji pozarządowych i społecznych w tworzenie oraz realizację polityki społecznej na poziomie regionalnym.
- Uczestnictwo przedstawicieli organizacji pozarządowych w grupach/zespołach monitorujących i opracowujących programy wojewódzkie.
 - Udział organizacji pozarządowych przy wyborze ofert konkursowych do dofinansowania z budżetu województwa, składanych przez organizacje w ramach otwartych konkursów ofert organizowanych przez Zarząd Województwa; w 2024 r. powołano 17 komisji konkursowych, w składzie których na 143 członków, 39 osób zostało wskazanych przez organizacje pozarządowe (27,3 %). W 2023 r. zarząd województwa powołał 18 komisji konkursowych, w składzie których na 135 członków, 26 osób zostało wskazanych przez organizacje pozarządowe (19%).
 - Włączanie organizacji pozarządowych w konsultacje społeczne, które są ważnym elementem podejmowania decyzji odpowiadających potrzebom mieszkańców; w 2024 r. samorząd województwa ogłosił 6 konsultacji (11 konsultacji w 2023 r.), które dotyczyły projektów uchwał oraz programów i dokumentów o charakterze wojewódzkim.

Kolejnym działaniem samorządu województwa w obszarze wzmacniania kapitału społecznego jest **rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej**. W tym zakresie m.in.:

1. Inicjowano i wspierano przedsięwzięcia podejmowane we współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
 - Współpraca w ramach Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Rada składa się z 20 członków (10 przedstawicieli organizacji pozarządowych i 10 przedstawicieli administracji, w tym przedstawiciela Wojewody oraz 2 przedstawicieli Sejmiku Województwa). W 2024 r. odbyła ona łącznie 6 posiedzeń (6 posiedzeń w 2023 r.).

- Współpraca samorządu województwa z Radą Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, która jest jedyną w województwie ponadbranżową reprezentacją organizacji pozarządowych.
- Współpraca w ramach działalności Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WRDS WM); w 2024 r. odbyły się 4 posiedzenia plenarne (4 posiedzenia w 2023 r.) oraz 5 posiedzeń Prezydium WRDS WM (4 posiedzenia w 2023 r.).

2. Wspierano tworzenie i funkcjonowanie centrów usług społecznych.

- Realizowano partnerski projekt Kooperacja – efektywna i skuteczna, dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna POWER 2014-2020. Projekt realizowany przez 6 województw do końca listopada 2023 r. Łączna wartość projektu wynosiła ponad 35 mln zł, z czego dofinansowanie dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosiło około 4,5 mln zł. Celem projektu było wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych na rzecz wsparcia osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, popularyzacja deinstytucjonalizacji oraz centrów usług społecznych.
- Realizowano projekt „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur” w ramach Działania 04.13. Wysokiej jakości system włączenia społecznego, Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus i budżetu państwa. Wartość projektu: 18 287 936,90 zł, a okres jego realizacji: 1.10.2023-31.12.2028 r. W ramach projektu zorganizowano 3 warsztaty pn. „CUS w pigułce” dla łącznie 45 osób, które dostarczyły uczestnikom skompensowanej wiedzy dotyczącej procesu tworzenia i funkcjonowania centrum usług społecznych. Rozpoczęło się również doradztwo specjalistyczne dotyczące tworzenia oraz funkcjonowania Centrów Usług Społecznych w 3 tematach: psychologiczne – dla 28 gmin, diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej – dla 40 gmin, prawne – dla 39 gmin.

3. Sukcesywnie zwiększano dostęp, a także wymianę informacji między podmiotami i instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej.

- Sporządzano i udostępniano opracowania diagnozujące problemy społeczne w województwie, m.in.:
 - Ocenę zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego;
 - Analizę problemów społecznych województwa warmińsko-mazurskiego w ujęciu pomocy społecznej;
 - Diagnozę problemu bezdomności;
 - Wykaz podmiotów świadczących usługi społeczne w województwie warmińsko-mazurskim;
 - dokument pn.: Problemy społeczne województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2013-2023 w ujęciu statystycznym;
 - karty dla województwa i poszczególnych powiatów zawierające analizę sytuacji społeczno-demograficznej oraz zapotrzebowanie na rozwój usług społecznych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego;

- we współpracy z pracownią doradczo-badawczą EDBAD z Łodzi przeprowadzono wojewódzkie badanie pn. „Diagnoza stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży szkół podstawowych i średnich województwa warmińsko-mazurskiego“.
- Zlecono realizację badania dotyczącego sytuacji rodzin z dziećmi w województwie warmińsko-mazurskim i realizowanych na ich rzecz usług społecznych.
- Organizowano spotkania, konferencje, seminaria, m.in.:
 - zorganizowano regionalną konferencję pt. „Usługi społeczne – nowa jakość polskiej polityki społecznej”, w której udział wzięło 120 przedstawicieli instytucji pomocy społecznej, systemu pieczy zastępczej oraz władz lokalnych;
 - zorganizowano 4 warsztaty subregionalne dla 120 przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z zakresu tworzenia i wdrażania Lokalnych Planów Rozwoju Usług Społecznych;
 - zorganizowano seminarium dla powiatowych zespołów ds. rozwoju ekonomii społecznej pn. „Usługi społeczne katalizatorem rozwoju podmiotów ekonomii społecznej”;
 - zorganizowano Regionalne spotkanie OWES z innymi podmiotami m.in. CUS, PUP, Powiatowymi Radami Rynku Pracy poświęcone współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach;
 - zorganizowano dwudniowe spotkanie Regionalnej Platformy Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, których głównym celem było dalsze wzmacnianie sieci kooperacji podmiotów reintegracyjnych oraz wymiana doświadczeń i informacji o współpracy międzyinstytucjonalnej podmiotów reintegracyjnych w obszarze usług społecznych;
 - zorganizowano konferencję z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Osób Starszych pod hasłem *Aktywność seniorów gwarancją zdrowego i spełnionego życia*;
 - zorganizowano spotkania Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
 - zorganizowano wojewódzką konferencję pn. Więzy, style przywiązania, FASD – sytuacja dziecka, w której udział wzięli głównie przedstawiciele samorządów lokalnych, sędziowie, kuratorzy, pracownicy jednostek pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty, pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych, pracownicy naukowcy, profilaktycy i terapeuci;
 - organizowano konferencję (w ramach wojewódzkich obchodów kampanii Biała Wstążka poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet) mającą na celu upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy domowej.

W ramach wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców Warmii i Mazur samorząd województwa podejmował również działania w zakresie **wzmacniania roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej**.

1. Organizowano możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr działających w obszarze polityki społecznej.

- Organizowano szkolenia zawodowe zgodnie z zapisami w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Tabela 48. Szkolenia organizowane zgodnie z zapisami w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023	2024
Liczba szkoleń	2	4
Liczba przeszkolonych osób	122	98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS

- Organizowano szkolenia i superwizję, w ramach projektu „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur”; w 2024 r.:
 - przeprowadzono 450 godzin superwizji pracy socjalnej indywidualnej i grupowej w ośrodkach pomocy społecznej;
 - zorganizowano 5 szkoleń dla kadry Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej;
 - zorganizowano szkolenie dla kadry kierowniczej jednostek pomocy i integracji społecznej pn. „Zarządzanie zespołem w kontekście różnorodności”, w którym udział wzięło 100 osób.

2. Realizowano badania z zakresu pomocy i integracji społecznej; w 2024 r. zrealizowano badania ankietowe, tj.: badanie dotyczące wsparcia seniorów, w tym samotnych osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim oraz zlecono badanie dotyczące sytuacji rodzin z dziećmi w województwie warmińsko-mazurskim i realizowanych na ich rzecz usług społecznych.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	1. Rosnąca świadomość mieszkańców regionu na temat możliwości wpływania na sprawy lokalne. 2. Rosnące zaangażowanie przedstawicieli organizacji pozarządowych w pracach przy tworzeniu polityki społecznej.
NEGATYWY	1. Brak kompleksowego wsparcia wolontariatu, w tym brak centrów wolontariatu w województwie. 2. Zbyt mała jest liczba wyspecjalizowanej kadry świadczącej usługi w społeczności lokalnej.

Rekomendacje

1. Wzmacnianie, promowanie i inspirowanie partnerstw publiczno-społecznych.
2. Pobudzanie aktywności społecznej i obywatelskiej, szczególnie w gminach wiejskich, w których brakuje podmiotów trzeciego sektora.
3. Promowanie i budowanie wolontariatu w społeczności lokalnej, w tym wolontariatu seniorów.
4. Promowanie organizacji pozarządowych jako realizatorów usług społecznych.
5. Profesjonalizacja i specjalizacja organizacji w zakresie realizacji usług społecznych wysokiej jakości.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	Kampania społeczna Wspieram Region – Kocham Wspieram – mój % dla organizacji pożytku publicznego z Warmii i Mazur
Realizator/współrealizator	samorząd województwa warmińsko-mazurskiego
Okres realizacji (od-do)	Od 2010 r. do chwili obecnej
Do kogo jest skierowana?	Mieszkańcy Warmii i Mazur
Syntetyczny opis praktyki	Propaguje ona możliwość przekazania 1,5% podatku dochodowego od osób fizycznych organizacjom pożytku publicznego (OPP) z Warmii i Mazur. W ramach działań podejmowanych w 2024 r. umieszczono treści zachęcające do wsparcia OPP na stronie wspieram.warmia.mazury.pl oraz zaktualizowano bazę OPP, a także informacje na temat akcji w 2023 r.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Brak danych
Obszar realizacji	Województwo warmińsko-mazurskie
Źródło finansowania	Budżet województwa warmińsko-mazurskiego

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Wartość za 2023 r.	Wartość za 2024 r.	Prognoza* – 2030 r. (zmiana w stosunku do 2020 r.)
76	Liczba centrów wolontariatu	ROPS	2	1	1	1	1	wzrost
77	Odsetek gmin realizujących budżet obywatelski (i inne fundusze lokalne)	GMINY	32,3	33,3	36,5	58,6	60,6	wzrost
78	Liczba inicjatyw zgłoszonych w ramach BO/funduszy lokalnych	GMINY	960	879	992	3142	3133	wzrost
79	Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych i społecznych biorących udział w pracach przy tworzeniu polityki społecznej	POWIATY/ GMINY	156	128	149	197	241	wzrost
80	Liczba zadań i organizacji, którym zlecono zadania z zakresu polityki społecznej oraz liczba uczestników tych zadań	liczba zadań						
		POWIATY/ GMINY	386	430	457	636	720	wzrost
		liczba organizacji						
		POWIATY/ GMINY	305	330	319	488	527	wzrost
		liczba uczestników zadań						
		POWIATY/ GMINY	35 603	43 183	54 830	75 631	87 029	wzrost
81	Liczba koalicji, partnerstw lokalnych i regionalnych	POWIATY/ GMINY	36	40	43	99	101	wzrost
82	Liczba przedsięwzięć podjętych w ramach partnerskiej współpracy	POWIATY/ GMINY	44	56	65	51	61	wzrost
83	Liczba funkcjonujących centrów usług społecznych	ROPS	4	4	4	4	4	wzrost
84	Liczba szkoleń realizowanych przez ROPS	ROPS	2**	12**	38**	2**	10**	wzrost
85	Liczba pracowników uczestniczących w studiach, szkoleniach, kursach i innych formach doskonalenia zawodowego	POWIATY/ GMINY	1420	1880	1630	2179	2154	wzrost
86	Liczba pracowników socjalnych objętych superwizją, wsparciem psychologicznym, prawnym i organizacyjnym	POWIATY/ GMINY	444	422	441	408	503	wzrost

* poprzez prognozę rozumiany jest oczekiwany kierunek zmian w danym wskaźniku

** Źródła finansowania szkoleń: 2020 r. - środki własne samorządu województwa warmińsko-mazurskiego; 2021 r. - środki własne samorządu województwa warmińsko-mazurskiego oraz projekt „Akademia Pomocy Społecznej”; 2022 r. - środki własne samorządu województwa warmińsko-mazurskiego oraz projekt „Akademia Pomocy Społecznej”; 2023 r. – środki własne samorządu województwa warmińsko-mazurskiego; 2024 r. - środki własne samorządu województwa warmińsko-mazurskiego oraz projekt „Spójna Polityka Społeczna Warmii i Mazur”

Spis tabel

Tabela 1. Formy wsparcia indywidualnego i rodzinnego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	8
Tabela 2. Podmioty wspierające dzieci i rodziny w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	8
Tabela 3. Program „Opieka wytchnieniowa” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	9
Tabela 4. Centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	9
Tabela 5. Mieszkalnictwo wspomagane/treningowe oraz inne formy schronienia w sytuacjach kryzysowych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	9
Tabela 6. Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	10
Tabela 7. Osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające z usług opiekuńczych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	20
Tabela 8. Gminy realizujące usługi teleopiekuńcze w ramach programu „Korpus wsparcia seniorów” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	21
Tabela 9. Gminy realizujące Program Opieka 75+ w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	21
Tabela 10. Dienne oraz całodobowe placówki wsparcia dla osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	21
Tabela 11. Program rozwoju rodzinnych domów pomocy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	22
Tabela 12. Podmioty działające na rzecz osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	23
Tabela 13. Wydarzenia w zakresie integracji międzypokoleniowej i aktywności społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	25
Tabela 14. Liczba zadań i kwota dotacji zleczonych organizacjom pozarządowym na rzecz osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	26
Tabela 15. Programy wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	33
Tabela 16. Turnusy rehabilitacyjne w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024 ..	33
Tabela 17. Dofinansowanie punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	33
Tabela 18. Lokalne programy i projekty dotyczące zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	34
Tabela 19. Środowiskowe domy samopomocy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	34
Tabela 20. Podmioty działające na rzecz wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	34
Tabela 21. Podmioty działające na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	35
Tabela 22. Ośrodki wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	35

Tabela 23. Dofinansowanie działań w obszarze sportu, kultury, rekreacji, turystyki osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym bez osobowości prawnej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	36
Tabela 24. Zakłady pracy chronionej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	37
Tabela 25. Dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	38
Tabela 26. Program „Aktywny samorząd” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	38
Tabela 27. Uczestnicy szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	46
Tabela 28. Placówki z programem socjoterapeutycznym oraz opiekuńczo-wychowawczym w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	48
Tabela 29. Liczba CIS i KIS w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	48
Tabela 30. Placówki wspierające osoby uwikłane w przemoc i uzależnienia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	49
Tabela 31. Funkcjonowanie „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci” w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	50
Tabela 32. Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	50
Tabela 33. Aktywizacja osób bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	60
Tabela 34. Liczba osób objętych usługami z zakresu poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	62
Tabela 35. Dofinansowanie kształcenia pracowników i pracodawców ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	62
Tabela 36. Refundacja wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	63
Tabela 37. Realizacja budżetu obywatelskiego/funduszy lokalnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	78
Tabela 38. Liczba gmin i powiatów organizujących/współorganizujących wydarzenia promujące wolontariat w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	78
Tabela 39. Zlecanie zadań z zakresu polityki społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	79
Tabela 40. Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych i społecznych biorących udział w pracach przy tworzeniu polityki społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	80
Tabela 41. Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej podnoszących kompetencje i kwalifikacje w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	80
Tabela 42. Konkursy mające na celu wzrost aktywności i integracji społeczności obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024	81
Tabela 43. Konkursy promujące aktywnych liderów i działalność społeczną w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	82
Tabela 44. Działania włączające środowiska młodzieży w działalność lokalną i regionalną w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	82

Tabela 45. Dotacje dla organizacji pozarządowych na rozwój wolontariatu w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	83
Tabela 46. Dotacje dla organizacji pozarządowych na zadania z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	83
Tabela 47. Dotacje na realizację zadań publicznych, w trybie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	84
Tabela 48. Szkolenia organizowane zgodnie z zapisami w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2024.....	87